

Historia ya Agano Jipya, Fasihi na Theolojia,

Kipindi cha 23: Warumi, Sehemu ya 1

Dkt. Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Ted Hildebrand katika mafundisho yake kuhusu Historia, Fasihi na Theolojia ya Agano Jipya. Hii ni kipindi nambari 23 cha Warumi sehemu ya kwanza.

A. Mapitio ya Haraka: 1 MJ, 2MJ, Kifungo [00:00-4:22]

Sawa, karibu tena. Katika vipindi vyetu vya mwisho vya darasa, tulikuwa tunapitia kitabu cha Matendo na tulibaini kuwa nusu ya pili ya kitabu cha Matendo ilimlenga Paulo, kwanza katika wokovu wake katika safari ya Damasko ambapo alikutana na Yesu. Kisha akaendelea na Safari yake ya Kwanza ya Umishonari pamoja na Barnaba na Yohana Marko, Safari yake ya Pili ya Umishonari, ambayo kwa kiasi kikubwa anasafiri, akitaka kwenda Asia, lakini Mungu anamwongoza hadi Troa ambapo anamchukua Luka. Pia anamchukua Timotheo huko Listra ambapo alipigwa mawe na kuachwa karibu kufa. Kwa hivyo Timotheo na Luka wanaenda naye Troa hadi Filipi. Kisha yuko Makedonia kaskazini mwa Ugiriki na kimsingi anaenda Filipi, Thesalonike, na Berea. Kisha anashuka peke yake hadi Athene na kisha anakaa katika jiji la Korintho. Katika Safari ya Pili ya Umishonari, nafanya mambo kwa urahisi, lakini Safari ya Pili ya Umishonari anakaa miaka miwili Korintho, kisha anarudi Antiokia.

Safari ya Tatu ya Umisionari anaelekeza moja kwa moja kuelekea Efeso, ambayo iko katika jimbo la Asia, si Asia, nchi, bali mkoa wa Asia. Anatumia, katika Safari ya Tatu ya Umisionari, miaka mitatu huko Efeso.

Kwa hivyo Safari ya Pili ya Umishonari alitumia miaka miwili huko Korintho na katika Safari ya Tatu ya Umishonari, miaka mitatu huko Efeso. Huko anakutana na watu mbalimbali na anaanza kuandika. Baada ya hapo katika Safari ya Tatu ya Umishonari anaenda Korintho, akijaribu kukusanya pesa huko Korintho ya Makedonia kwa sababu kuna njaa huko Yerusalemu. Kwa hivyo anakusanya pesa kwa ajili yao. Anarudi Yerusalemu kuleta pesa za njaa huko. Akiwa Yerusalemu, wanamkamata na anafungwa gerezani kwa miaka miwili huko Kaisaria kwenye pwani huko. Sasa akiwa gerezani,

miaka miwili, Luka yuko pale labda ninapendekeza kuzunguka kuzungumza na Mariamu na mitume na kufanya utafiti wa Injili ya Luka. Paulo basi, walikuwa wanataka kumshtaki mbele ya Feliksi, Festo na Agripa ndio watu watatu anaowatangulia. Feliksi anataka rushwa. Paulo hatafanya hivyo.

Feliksi anafariki. Festo anatawala na Festo anataka pongezi za Wayahudi. Kwa hivyo anasema, "Sawa, nitamrudisha Paulo Yerusalemu kwa sababu Wayahudi watapenda hivyo." Paulo anajua basi akirudi Yerusalemu, watamkamata njiani na kuwaua wakiwa njiani kuelekea Yerusalemu. Kwa hivyo Paulo akiwa ameegemea ukutani, anasema, "Ninakata rufaa kwa Kaisari." Kwa hivyo Festo sasa anakata rufaa kwa Kaisari kwa sababu yeye ni raia wa Roma, lazima ampeleke Roma.

Lakini Festo hana mashtaka vizuri mkononi. Atapeleka nini kwenye msafara? Ni mashtaka gani atakayowasilisha? Kwa nini anatumia nukuu hii ya jinai Roma. Kwa hivyo hapo ndipo Agripa anapoingia na Agripa anaonekana kujua desturi za Kiyahudi na haki na mambo mengine. Kwa hivyo Festo na Agripa, wanaungana. Wanamhoji Paulo. Paulo anaanza kumshuhudia Agripa. Agripa anasema "karibu umeshawishika, lakini umepotea." Hiyo ni moja ya nyimbo maarufu na Ukristo kuhusu Agripa. Agripa anasema "Paulo, unanuka sana, kujifunza kunakufanya uwe mwendawazimu." Kwa hivyo, na kisha Paulo anatumwa Roma.

Sasa katika safari yake kwenda Roma na sura ya 27 ya Matendo, kuna hili, unajua, anasafiri kwa meli pamoja na Luka na wengine, na kuna meli iliyovunjika kwenye kisiwa cha Malta. Paulo anashuka, anashika nyoka, anamwuma, kisha anaishia Roma. Akiwa Roma, kuna kifungo cha kwanza cha Warumi kwa takriban miaka miwili. Sasa tunazungumzia kuhusu 62 BK au karibu hapo.

Kisha anaachiliwa kwa miaka miwili na anarudi kifungoni kwa mara ya pili huko Roma, na kisha hapo ndipo anapokatwa kichwa. Alikuwa raia wa Roma, kwa hivyo hawakuweza kumsulubisha. Alikuwa raia wa Roma, kwa hivyo alikatwa kichwa. Petro, kwa upande mwingine, atakufa huko Roma miaka michache kabla ya hapo. Petro na

Paulo wanaingiliana huko Roma na Petro atakufa akiwa amesulubiwa kichwa chini kwa sababu alisema hakustahili kufa kama Yesu alivyokufa.

B. Historia ya Paulo Akiandika Nyaraka [4:22-10:51]

Kwa hivyo hiyo ni kama mapitio mafupi tu. Na kwa hivyo Paulo, lengo, vitabu vya Luka na Matendo ya Mitume vimeandikwa kwa Theopholi bora zaidi naamini kumsaidia Paulo katika kesi yake. Sasa ninachotaka kufanya baadaye ni kuangalia tu nyaraka za Paulo na jinsi zinavyolingana kwa mpangilio na Safari zake za kwanza, za pili na za tatu za Umishonari na kisha kuangalia kifungo chake cha kwanza na cha pili cha Kirumi.

Kwa hivyo baada ya Safari ya Kwanza ya Umisionari, watu kadhaa wanafikiri kwamba Paulo katika MJ yake ya kwanza tunaiita Safari ya Kwanza ya Umisionari. Hii ni mbele ya Baraza la Yerusalemu. Hiyo ndiyo tarehe pekee niliyoisukuma sana ili ninyi mjifunze. Baraza la Yerusalemu ni yapata mwaka 50 BK. Kwa hivyo hiyo ni rahisi kukumbuka. Safari ya Kwanza ya Umisionari kisha inakuja miaka michache kabla ya Baraza la Yerusalemu mwaka 50 BK. Kwa hivyo hii ni, tunazungumzia 48 karibu na BK.

Kwa hivyo inaaminika na baadhi ya watu, kuna mjadala kuhusu jambo hili, hasa kwa Wagalatia, kuna mijadala mikubwa, lakini kwa kiasi kikubwa anarudi baada ya Safari ya Kwanza ya Umisionari, anaenda Yerusalemu, na kisha anaandika barua kwa makanisa ya Wagalatia kuhusu Wayahudi na uhusiano na Wayahudi na Mataifa uliopangwa, katika Baraza la Yerusalemu mwaka wa 50 BK. Kwa hivyo hii ndiyo, kile ambacho baadhi ya watu wanaamini hii ndiyo barua ya kwanza kabisa Paulo aliandika, na ingeandikwa mara tu baada ya Safari yake ya Kwanza ya Umisionari. Baraza la Yerusalemu linafanyika mwaka wa 50 BK kuhusu kama Mataifa hawalazimiki kutahiriwa. Furaha kubwa juu ya hilo kwa Mataifa wengi.

Kisha wakati wa Safari ya Pili ya Umishonari, Paulo ataandika Wathesalonike wa Kwanza na wa Pili kutoka Korintho. Sasa alisema, Safari ya Pili ya Umishonari, miaka miwili huko Korintho. Kwa hivyo ataandika kutoka Korintho ambapo atakaa kwa miaka miwili. Ataandika barua mbili hadi Thesalonike. Ziko huko Makedonia na anatuma,

kimsingi Tito anaenda juu na kurudi. Kwa hivyo anaandika Wathesalonike wa Kwanza na wa Pili.

Baadhi ya watu ninaowaheshimu sana, sema kwanza. Wathesalonike wa Pili ni barua za kwanza na wanaziweka Wagalatia baadaye. Lakini hiyo ndiyo Safari ya Pili ya Umisionari. Kwa hivyo tuko kwenye Safari ya Pili ya Umisionari kwa Wathesalonike wa Pili.

Kisha katika Safari ya Tatu ya Umisionari, Paulo anakaa Efeso kwa miaka mitatu. Akiwa Efeso, kumbuka ramani tuliyokuwa nayo, Efeso iko karibu ng'ambo ya Bahari ya Aegea kutoka Korintho. Kwa hivyo kutakuwa na biashara nyingi zinazoendelea. Paulo anaandika kutoka Efeso barua ya Wakorintho wa Kwanza.

Kisha anasafiri baada ya kumaliza na Efeso, anasafiri kwenda Makedonia na anapokuwa Makedonia, anaandika Wakorintho wa Pili akiwaambia Wakorintho kwa kiasi kikubwa, "Haya, nashuka. Nataka mtoe pesa kwa maskini kwa sababu kuna njaa Yerusalemu." Kwa hivyo tunawaonya na kuwaandaa Wakorintho kimsingi kwamba Mungu humpenda mtoaji mchangamfu ambaye ninyi watu mnahitaji, ninyi watu ni matajiri huko Korintho. Unahitaji kutumia baadhi ya haya ili kuwasaidia ndugu na dada zetu maskini huko Yerusalemu wanaopitia njaa hii. Kwa hivyo Paulo, akiwa Efeso kwa miaka mitatu, anaandika Wakorintho wa Kwanza na anasafiri kwenda Makedonia. Atakuja Korintho na anaandika, anatuma Wakorintho wa Pili.

Pia kuna Wakorintho wengine ambao wamepotea. Wanaiita kwa majina mbalimbali. Kuna, lakini inaonekana aliandika barua ya tatu kwa Wakorintho ambayo hatuna. Sasa, Paulo anaposhuka katika Safari ya Tatu ya Umishonari kwenda Korintho kuchukua pesa ili aweze kurudi Yerusalemu na kuwasaidia maskini huko.

Akiwa Korintho, anaandika kitabu cha Warumi. Tutaangalia Warumi leo. Na kimsingi anaandika Warumi. Warumi wako Magharibi na anatambua kwamba lazima arudi Mashariki, Yerusalemu. Kwa hivyo kinachotokea ni kwamba hapa kimsingi anaandika kitabu cha Warumi. Hakuanzisha kanisa, jambo ambalo linavutia kidogo. Kwa hivyo anawaandikia Warumi akisema, Ninakuja kwenu. Lakini kwanza lazima nirudi

Yerusalemu na kusaidia katika mchakato huu wa kutoa michango kwa watu maskini huko Yerusalemu. Kwa hivyo hapo ndipo kitabu cha Warumi kiliandikwa kutoka Korintho hadi Roma na kisha kuchukuliwa na Fiebe. Labda Prisila na Akila walikuwa Roma wakati huo. Labda walikuwa wamerudi.

Na kisha baada ya Safari ya Tatu ya Umishonari, wakati wa kifungo cha kwanza cha Paulo huko Roma, tunazungumzia 60 62 63 kitu kama hicho. AD, kwa kifungo cha kwanza cha Warumi. Baada ya kuzama kwa meli kwenye kisiwa cha Malta, anafikia Roma. Anawekwa chini ya kifungo cha nyumbani. Watu wanaweza kumtembelea. Sio mbaya na mambo kuanzia hapo kifungo cha kwanza cha Warumi, anaandika kile kinachoitwa Nyaraka za Gerezani. Nyaraka za Gerezani tunazo katika chuo cha Gordon, mtaalamu wa Nyaraka za Gerezani. Dkt . Dan Darko amefanya mihadhara 30 kuhusu Nyaraka za Gerezani. Yeye ni mtaalamu wa Waefeso na Nyaraka za Gerezani kwa ujumla. Ikiwa una nia, yote ni bure mtandaoni. Unaweza kwenda kwenye YouTube na kuingiza tu Dkt. Dan Darko na Nyaraka za Gerezani na utaweza kuona mihadhara yake 30 hapo. Lakini Paulo anaandika haya akiwa katika kifungo cha kwanza cha Warumi. Sio mbaya. Anaweza kuwa na wageni wa nyumbani na kadhalika. Anaandika Waefeso. Anaandika Wakolosai. Anaandika Wafilipi na anaandika Filemoni. Kwa hivyo hizi ni Nyaraka kuu za Gerezani. Waefeso, Wakolosai,... Ninaziita Pec au P PEC. Sawa. Wafilipi, Filemoni, Waefeso na Wakolosai kutoka kifungo cha kwanza cha Kirumi.

Kisha anaachiliwa kwa muda mfupi. Na huku akifunguliwa kati ya kifungo cha kwanza cha Warumi na kifungo cha pili cha Warumi ni wakati wa uhuru. Anaandika Timotheo wa Kwanza na pia anaandika Tito. Hizo zinaitwa Nyaraka za Kichungaji kwa sababu hazikuandikwa kwa makanisa. Nyingi kati ya hizi zingine zimeandikwa kwa makanisa. Hizi zinaitwa za kichungaji. Kwa hivyo ni Paulo akimwandikia Timotheo, mwanawe katika Bwana. Na kwa hivyo, Tito ana mwenzake, safari pamoja naye. Hizi zinaitwa Nyaraka za Kichungaji kwa sababu zimeandikwa kwa watu binafsi.

Kisha hatimaye kifungo cha pili cha Warumi. Wakati huu, ni kama 67, 68 labda. Kuna mjadala kuhusu mambo haya yote, lakini 67, 68 Paulo anaandika barua yake ya

mwisho, ambayo ni Timotheo wa Pili. Katika Timotheo wa Pili, ni dhahiri kwamba Paulo anajua kwamba anaonekana atakufa. Na kwa hivyo anajua kwamba, huu ni wosia wake wa mwisho na Agano. Anamwandikia Timotheo na kimsingi ana maoni kuhusu, unajua, kumleta Yohana Marko na, na kuleta maandishi ya ngozi. Kwa hivyo Paulo anatoa maombi yake ya mwisho hapo katika kifungo cha pili cha Warumi. Kwa hivyo hiyo ni kwa mpangilio wa matukio, tumeangalia kitabu cha Matendo na Matendo, tunaweka historia ya matukio haya mbalimbali--nyaraka za Paulo.

C. Kuunganisha Nyaraka za Paulo kwa Mandhari [10:51-13:29]

Sasa nataka kuzipanga hizi kwa mpangilio wa mambo na kwa hivyo nataka kuzichukua, tuliziangalia kwa mpangilio wa matukio na nataka tu kutumia maneno ya kitheolojia hapa kuhusu jinsi ya kuzipanga kwa mpangilio wa kitheolojia. Na kwa hivyo ndizo zinazoitwa nyaraka za mwisho wa dunia. Na hiyo itakuwa ni Wathesalonike wa Kwanza na wa Pili kuhusu eskatolojia. Eskatolojia au nyaraka za mwisho wa dunia ni nini? Zinahusu nyakati za mwisho. Kwa hivyo ninaposema eskatolojia, labda kitabu kikubwa zaidi katika Agano Jipya ni kitabu cha Ufunuo. Ikiwa uko katika Agano la Kale, Danieli, mojawapo ya vitabu vikubwa vya eskatolojia vinavyozungumzia nyakati za mwisho, Danieli na Ufunuo. Paulo aliandika Wathesalonike wa Kwanza na wa Pili kuhusu kurudi kwa Bwana na nyakati hizo za mwisho na kitu kama hicho. Hizo zinaitwa eskatolojia.

Nyaraka za Soteriolojia Nyaraka hizi zinahusu soteriolojia. Soteriolojia au soteriolojia kwa Kigiriki ni wokovu au mwokozi. Na kwa hivyo hizi zimeandikwa kuhusu wokovu na jinsi mchakato wa wokovu unavyofanya kazi. Kwa hivyo una Wagalatia, Wakorintho wa Kwanza na wa Pili na Warumi. Sasa, ukigundua maelezo ya vitabu, unagundua kuwa haviendani na kategoria hizi. Kuna mwingiliano fulani na haziendani kabisa. Lakini kwa ujumla, ukiangalia kwa muhtasari, Wagalatia, Wakorintho wa Kwanza na wa Pili na Warumi ndio soteri zinazozungumzia wokovu, haswa Warumi na Wagalatia. Hasa Wakorintho huzungumzia sana matatizo yaliyopo kanisani. Wakorintho wa Pili, kama tulivyosema, ni kuchangisha pesa kwa ajili ya maskini huko

Yerusalemu.

Sasa nyaraka za Kikristo, hizi ni nyaraka zinazoendana na Kristo. Zinalenga Kristo. Hizi ni Wakolosai na Waefeso, Wafilipi na Filemoni. Na kwa hivyo hizi zinaitwa nyaraka za Kikristo kwa sababu zinazingatia utu na kazi ya Kristo. Na kisha hapa, nadhani hizi mwishowe ni nyaraka za kikanisa. Tunasema eklesiolojia, tunazungumzia kanisa. Na kwa hivyo zile za kikanisa ni Kwanza, Pili Timotheo na Tito. Kama tulivyosema hapo awali, hizo zilikuwa Nyaraka za Kichungaji. Kwa hivyo zimeandikiwa watu binafsi kuhusu jinsi wanavyopaswa kutunza kanisa na jinsi wanavyopaswa kuongoza, na jinsi wanavyopaswa kuwa viongozi, aina ya viongozi, wanapaswa kuwa kanisani, na jinsi wanavyopaswa kufanya kazi na uongozi wa kanisa. Na hiyo ni Kwanza na Pili Timotheo na Tito. Kwa hivyo hizo ni nyaraka za kikanisa zilizokusudiwa kanisani. Na hii ni aina ya mpangilio wa mada wa nyaraka za Paulo.

D. Historia ya Kanisa na Warumi [13:29-19:21]

Sasa nataka kubadilisha gia na nataka sasa niingie kwenye kitabu cha Warumi chenyewe. Na hii ni barua ya Paulo kwa Warumi na nianze hapo na kujadili kitabu cha Warumi - sehemu ya kwanza ya kitabu cha Warumi. Ili kufanya hivyo, nataka kuanza na aina ya maoni ya historia ya kanisa kuhusu umuhimu wa kitabu cha Warumi. Warumi ni kitabu cha kuvutia na ni cha kuvutia. Acha nisome tu baadhi ya wanatheolojia wakuu ambao wameweka sehemu kubwa ya theolojia yao kwenye kitabu cha Warumi. Nitaanza na Mtakatifu Augustine, Mtakatifu Augustine nyuma yapata mwaka 386 BK, Augustine alikuwa kama Playboy au sijui unasemaje. Alipenda kusherehekea. Hebu tuseme hivyo. Kwa hivyo Augustine alikuwa aina ya mtu wa sherehe. Mama yake, Monica alikuwa akimwomba ili amjue Bwana Kilichotokea kiko katika Maungamo ya Mtakatifu Augustine, ambayo wanafunzi wengi katika Chuo cha Gordon hapa walisoma katika semina yao ya mwaka wa kwanza. Katika Ukiri wa Augustine kimsingi alisoma Warumi na akaongoka baada ya kusoma Warumi 13, Warumi 13:13 na 14. Inasema, alisoma mistari hii, "Tuenende kwa adabu kama wakati wa mchana, wala si kwa ulafi na ulevi, si kwa uasherati na ufisadi, si kwa ugomvi na wivu. Badala yake, jivikeni Bwana Yesu

Kristo, wala msifikirie jinsi ya kutimiza tamaa za asili ya dhambi." Augustine alikuwa amevutiwa sana na asili ya dhambi na ufisadi na mambo kama hayo. Aliposoma haya, kwanza, yalimchoma moyoni na akawa Mkristo na mmoja wa wanatheolojia wakubwa wa wakati wote, Mtakatifu Augustine. Ukiri wa Augustine ni kitu ambacho unataka kuweka kwenye orodha yako ya kusoma. Kwa hivyo huyo ndiye Augustine na athari kubwa ambayo ilikuwa nayo kwake.

Sasa baada ya Augustine kanisa, unajua, liliendelea kwa mfano, miaka elfu, zaidi ya miaka elfu. Kulikuwa na mtu mmoja aitwaye Martin Luther, au kama rafiki yangu Dave Mathewson anavyosema, Martin Luter na Martin Luther, alikuwa wa kuvutia sana alipokuwa akisoma kitabu cha Warumi. Anaandika hivi, huyu ni Martin Luther, mkuu wa Waprotestanti, Matengenezo ya Kiprotestanti. Kwa hivyo huyu ndiye mtu aliyeanza katika Matengenezo ya Kiprotestanti yapata mwaka 1517, 1522 na kitabu hiki cha Warumi. Luther anasema, "Waraka huu kwa kweli ndio sehemu kuu ya Agano Jipya na injili safi kabisa na unastahili si tu kwamba, kila Mkristo anapaswa kuujua neno kwa neno." Kwa hivyo wanafunzi wangu, mnapaswa kuujua neno kwa neno. Hivyo ndivyo Luther alivyosema. Mnapaswa kujua kitabu cha Warumi neno kwa neno kwa moyo, "lakini pia mnapaswa kujishughulisha nacho kila siku kama mkate wa kila siku wa roho. Hakiwezi kusomwa au kutafakariwa sana, na kadiri kinavyoshughulikiwa, ndivyo kinavyozidi kuwa cha thamani na ladha yake bora." Na hivyo anasema, kimsingi kitabu cha Warumi kilikuwa kikubwa kwake. Sasa huyu alikuwa Martin Luther. Kisha, kitabu cha Warumi kilikuwa kikubwa kwake kwa upande wa kiini safi kabisa cha injili, kama asemavyo.

Sasa, kinachovutia sana ni kwamba Luther anaandika utangulizi wa ufafanuzi wake katika kitabu cha Warumi. Kwa hivyo Luther ameandika ufafanuzi huu kuhusu Warumi. Anaandika utangulizi wake, na kuna mtu anayeitwa John Westley. Kisha huyu ni John Wesley. Tunazungumza sasa katika miaka ya 1740. John Wesley alikuwa msafiri wa Uingereza kwenda Georgia na Amerika, lakini zaidi Uingereza, akiwa na kanisa la Episcopal. Wesley alisoma utangulizi wa kazi ya Luther kwa Warumi, na kisha Wesley

anasema, hapo ndipo John Wesley alipomjua Bwana baada ya kusoma utangulizi wa Luther kwa Warumi. Anasema, "moyo wake ulipashwa joto ajabu." Na hilo ni neno muhimu kwa John Wesley kwamba "moyo wake ulipashwa joto ajabu." Na hapo ndipo alipogeuka kuwa Mkristo kutokana na kusoma utangulizi wa kitabu cha Luther kwa Warumi. Huyu ni John Wesley. Tunalijua kanisa la Wesley leo na kanisa la Mnazareti na mengine mengi ambayo yalianzishwa na Wesley na, na wafuasi wake.

Mwishowe, kuna mtu katika karne ya 20 ambaye alisemekana kuwa mwanatheolojia mkuu wa karne ya 20. Sasa, watu hawakubaliani naye. Yeye ni aina ya mbebaji wa kiwango cha kile kinachoitwa Neo-orthodoxy. Kwa maneno mengine, kanisa lilikuwa limegeuka kuwa la kiliberali na lilikuwa likiyakana Maandiko, likiyakana Maandiko, na kuyakana Maandiko. Barth, kimsingi mtu huyu anayeitwa Karl Barth katika karne ya 20 alianza imani mpya ya kidini ambapo alirudi kwenye Maandiko na kurudi kwenye maandiko. Alitoa maoni tuache kubishana kuhusu tarehe na maswali ya uandishi na mambo haya yote yanayorarua Maandiko. Lakini hebu tuangalie maandiko, yanatuambia nini. Na kimsingi, Barth alikuwa mmoja wa wanatheolojia wakubwa aliandika, vitabu vingi vya theolojia vinavyojaza rafu nzima. Maelezo yake kuhusu Warumi yenye maoni ya kuvutia, pia marefu sana katika kitabu cha Warumi, Karl Barth katika karne ya 20, mwanatheolojia mkuu wa karne ya 20 labda. Watu hawakubaliani naye. Unajua jinsi wanatheolojia walivyo, baadhi ya watu wanakubaliana nawe, baadhi ya watu hawakubaliani nawe. Kwa hivyo kwa Barth, kuna faida na hasara kwa Barth, lakini, angezingatiwa na watu wengi, na kutoka kwa mtazamo wa Kiprotestanti, mwanatheolojia mkuu wa karne ya 20. Warumi alikuwa ufunguo halisi wa kazi yake yote na kurudisha aina hii ya harakati ya mtindo mpya, akigeuza pendulum mbali na uliberali ambao ulikuwa umetawala mwanzoni mwa karne ya 20 mwishoni mwa karne ya 19.

Kwa hivyo kusema Warumi tu, hiyo ni kusema Warumi kilikuwa kitabu muhimu kwa Augustine, kwa Luther, kwa Wesley, kwa Barth na wengine wengi sana. Kwa hivyo Warumi ni kitabu muhimu.

E. Mtume Paulo mchoro wa wasifu [19:21-26:37]

Sasa kabla hatujaingia kwenye Warumi, nataka kumtazama mtume Paulo. Tumemchora kwa njia ya wasifu wake katika kitabu cha Warumi au katika kitabu cha Matendo tulipokuwa tukipitia Safari ya Kwanza, ya Pili, ya Tatu ya Umishonari na kisha vifungo vyake viwili vya Kirumi. Lakini nataka tumtazame Paulo. Kuhusu kuzaliwa kwake Tarso na nadhani tulielezea kwenye ramani hapo awali. Ikiwa Bahari ya Mediterania itaingia na hii ni Uturuki na hii ni kama kushuka hadi Syria, kwenye kona ambapo Syria na Uturuki zinakutana, hiyo ni kama kidogo tu Uturuki ndipo Tarso ilipo. Hapa ndipo Paulo alizaliwa. Hili ni jambo kubwa kwake kwa sababu amezaliwa Tarso ambalo lilimaanisha kwamba amezaliwa huru. Hata walitunga wimbo kuhusu hilo "Kuzaliwa Huru"-- hiyo ilikuwa ni utani, samahani. Lakini hata hivyo, Paulo anasema alizaliwa Tarso, kwa hivyo alizaliwa raia wa Kirumi. Atakutana na wenzake baadaye na watasema, "Ilinibidi nilipe gharama kubwa kwa raia wangu wa Kirumi." Paulo anasema, "Nilizaliwa huru, nilizaliwa Tarso." Kwa hivyo, alikuwa raia wa Kirumi. Alikuwa na haki fulani ambazo angeweza kukata rufaa kwa Kaisari. Hawakuweza kumpiga bila mashtaka na mambo mengine, ingawa walifanya hivyo hata hivyo. Kwa hivyo Tarso, alizaliwa Tarso na ukweli kwamba alizaliwa huko, hilo ni jambo kubwa kwake.

Anaunganisha tamaduni tatu na ninataka kumtazama Paulo kutoka katika mtazamo wa tamaduni hizi tatu ambazo kwa namna fulani ni makutano ya, Kwanza, jina la Paulo awali lilikuwa Sauli. Jina la Paulo awali lilikuwa Sauli. Ninaposema Sauli na unafikiria mizizi yake ya Kiyahudi. Sauli alikuwa Mfalme wa kwanza wa Israeli. Sauli pia alitoka katika kabila la Benyamini. Paulo atatoka katika kabila la Benyamini pia. Kwa hivyo nadhani ni kwamba Sauli, ambaye alikuja kuwa Paulo, aliitwa Sauli labda baada ya Mfalme Sauli kutoka kabila la Benyamini. Wote wawili wanatoka katika kabila la Benyamini pia na wote wawili walikuwa na jina hilo.

Kwa hivyo Paulo, basi ngoja nisome mambo machache kuhusu jinsi anavyojielezea kama Myahudi. Anasema hivi katika Wafilipi 3:5, anasema, "kama mtu mwingine yeyote anadhani ana sababu za kuutumainia mwili, mimi nina zaidi. Mimi

nilitahiriwa siku ya nane." Sasa kama wewe ni mtoto wa kiume Myahudi, ndivyo inavyohitajika kufanywa. Na akasema ilifanywa. "Alitahiriwa siku ya nane ya watu wa Israeli, wa kabila la Benyamini, Mwebrania wa Waebrania kwa mujibu wa sheria, Mfarisayo." Sasa tatizo ni unapomsikia Mfarisayo, unafikiri Mfarisayo, mnafiki. Hiyo sivyo watu wangesikia wakati huo. Watu wa wakati huo wangesikia Mafarisayo Mafarisayo wakijulikana kwa uchaji wao na umaskini wao. Na Mafarisayo hawakuwa matajiri kama Masadukayo, ambao walikuwa Wayunani sana. Mafarisayo waliheshimiwa na watu kama viongozi wa kidini waliokuwa wacha Mungu.

Na hivyo Paulo anasema, "Nilikuwa Mfarisayo. Kuhusu bidii," alisema, nilikuwa na bidii sana kama Mfarisayo hata nikaudhulumu kanisa. "Kuhusu haki ya kisheria, sikuwa na hatia, lakini chochote kilichokuwa faida yangu, sasa nakiona kuwa hasara kwa ajili ya Kristo." Kwa hivyo anataja ukweli wa jinsi alivyokuwa Mwebrania wa Waebrania.

Katika Matendo sura ya 22:3 inasema kwamba alisema, "Mimi ni Myahudi, nilizaliwa Tarso na Kilikia, lakini nililelewa katika mji huu, Yerusalemu, chini ya Gamalieli. Nilifundishwa sheria ya baba zetu." Kwa hivyo Gamalieli alikuwa mwalimu wake. Sasa, ikiwa mtu anafahamu Uyahudi, kimsingi kuna marabi wanne wakubwa wa wakati wote. Mmoja ni Hillel, rabi mkuu, Hillel, Akiba, Shammai, na, kisha Gamalieli. Kwa hivyo hawa jamaa, Paulo alisoma chini ya kile tunachokiita kama Einstein. Paulo alisema, Nilisoma chini ya Einstein, na ghafla ikawa kama, Whoa, yeye ndiye mtu huyo. Na kwa hivyo, ulicho nacho hapa ni Gamalieli. Paulo lazima alikuwa mwerevu sana kuweza kusoma chini ya Gamalieli, ili kukubaliwa kama mwanafunzi wa Gamalieli.

Na kwa hivyo Paulo, sawa, nataka kufanya kinachofuata ni kuhamia kwenye nyanja zake za Kirumi. Kwa hivyo yeye ni Myahudi wa Wayahudi, na kisha yeye pia ni Mrumi kisiasa. Hii inakuja katika sura ya 22 ya Matendo 22:25, na inayofuata inasema hivi, "walipokuwa wakimnyoosha ili kumpiga mijeledi." Kwa hivyo Paulo amekamatwa Yerusalemu. Alileta pesa, akawapa maskini huko Yerusalemu. Kisha kukawa na ghasia hekaluni na hapo, walidhani Paulo ndiye aliyeanzisha ghasia. Kwa hivyo wanamnyoosha.

Watumchoma mijeledi. Kwa hivyo walimnyoosha ili kumpiga mijeledi, na "Paulo akamwambia yule Akida, aliyesimama pale, je, ni halali kwenu kumpiga raia wa Kirumi ambaye hajawahi hata kupatikana na hatia?" Na jibu ni, hapana, mimi ni raia wa Kirumi. Lazima unihukumu kwanza kabla ya kunipiga mijeledi. Na anasema hivyo kwa njia ya mamlaka kwa yule Akida, ambaye ni mtu ambaye ana zaidi ya askari mia moja. "Yule Akida aliposikia haya, alimwendea yule Akida." Kwa hivyo Jemedari akajibu. Aliogopa kwa sababu Paulo alikuwa raia wa Kirumi. Anaenda kwa makamanda wake. Kwa hivyo sasa una Jemedari zaidi ya mia moja anayeenda kwa kamanda wake na kuripoti.

"Utafanya nini? Aliuliza, mtu huyu ni raia wa Kirumi," kamanda kisha, sio Jemedari, lakini kamanda anamwendea Paulo moja kwa moja kwa sababu anajua angeweza kuwa katika maji ya moto hapa. Jemedari alimwendea Paulo na akauliza, "niambie, wewe ni raia wa Kirumi? Ndiyo mimi ni raia." Akajibu. Kisha jemedari akasema, ilinibidi nilipe." Huyu ndiye kamanda ambaye sasa ni mkuu wa Jemedari. Alisema, "Ilinibidi nilipe gharama kubwa kwa uraia wangu, lakini nilizaliwa ni raia." Paulo akajibu. Kwa hivyo hawakumpiga kwa sababu alikuwa raia wa Kirumi. Unaweza kuona Urumi na kisiasa ulisaidia hata katika kifo chake, alikatwa kichwa kama raia wa Kirumi badala ya kusulubiwa kama Myahudi.

Mwishowe, nataka kuangalia Kigiriki chake. Kitamaduni, Paulo ni Mgiriki kitamaduni, kidini Myahudi, kisiasa au Kirumi na Kiyunani kitamaduni. Na kwa hivyo unampata Paulo akinukuu katika Matendo na sehemu zingine, unampata akimnukuu Meander, mshairi Mgiriki, unampata Epiminides na Aretas mshairi Mgiriki. Kwa hivyo kimsingi anawachanganya kwa sababu alipokuwa Mars Hill, unakumbuka huko Athene na anazunguka na kuona sanamu hizi zote na anasema, "Nitawatangazia sasa Mungu asiyejulikana mna madhabahu kwa Mungu asiyejulikana. Nitawaambia kuhusu Mungu asiyejulikana. Anasema, "ndani yake, tunaishi, tunatembea na tuna uhai wetu kama baadhi ya washairi wenu wenyewe walivyosema," na ananukuu Aretas, Epimenides, moja kwa moja kwa wanafalsafa hawa Wagiriki huko Athene. Kwa hivyo Paulo anasomwa vizuri sio tu katika Biblia, sio tu katika Uyahudi, lakini pia anajua na

amechukua washairi Wagiriki na mambo mengine ambayo ananukuu mara kwa mara katika barua zake.

Hilo ni jambo la kuvutia, hasa katika vyo vya sanaa huria kama Chuo cha Gordon. Tunahitaji kufikiria kusoma watu wengine nje ya utamaduni wetu mdogo wa Kikristo na Paulo alisomwa vizuri na anatumia hilo kama sehemu za mawasiliano ili kueneza injili na mambo mengine huko.

F. Sifa za Mtakatifu Paulo [26:37-35:27]

Sasa hizi ni aina tu ya orodha ya sifa za mtume Paulo. Na ninataka tu kuorodhesha sifa hizi kisha kusoma mstari unaothibitisha hilo. Kwa hivyo sifa kuu za Paulo. Paulo alikuwa mnyofu kimaadili. Paulo alikuwa na dira imara ya maadili. Na kwa hivyo hii ni Matendo 23:1. Inasema, Paulo anaangalia moja kwa moja Sanhedrini. Sanhedrini ilikuwa ya baraza la mahakama lililokuwa juu ya Yudea. Kwa kiasi kikubwa ilikuwa watu 70 katika baraza hili la mahakama waliofanya maamuzi kwa ajili ya Wayahudi. Ilikuwa kama, ilikuwa kama mahakama Kuu yenye watu 70 tu badala ya wachache. Kwa hivyo Paulo anaangalia moja kwa moja Sanhedrini na kusema, "ndugu zangu, nimetimiza wajibu wangu kwa Mungu na kwa dhamiri njema hadi leo." Hiyo ni kauli kubwa sana. Paulo alisema, Nimetimiza wajibu wangu kwa dhamiri njema hadi leo nikiangalia moja kwa moja Sanhedrini. Kwa hivyo hilo ni jambo la kuvutia. Paulo ni mtu mnyofu kimaadili.

Yeye ni msomi. Ni wazi, yeye ni msomi. Unasoma kama nyaraka na mambo unayoyaona hoja zake alizoziendeleza katika kitabu cha Warumi. Ana mantiki sana. Ana akili ya uchanganuzi sana na anaelewa mambo kwa ufasaha. Hapa kuna maoni kutoka kwa Petro. Sasa Petro ni mmoja wa nguzo kubwa, kama Paulo anavyosema katika kanisa la kwanza. Petro atatoa maoni kuhusu Paulo na nataka tu kuona jinsi Petro anavyoyachukua. Petro alikuwa mvuvi. Petro alikuwa mtu aliyemjua Yesu na alikuwa karibu sana na Yesu. Lakini haya ndiyo Petro katika 2 Petro 3:16, haya ndiyo Petro anayoyatafakari. Paulo anasema, "kumbukeni kwamba uvumilivu wa Bwana wetu unamaanisha wokovu. Kama vile ndugu yetu mpendwa Paulo alivyowaandikia kwa

hekima aliyopewa na Mungu. Anaandika vivyo hivyo katika barua zake zote." Kwa hivyo Petro katika 2 Petro 3:16 anajua barua nyingi ambazo Paulo alikuwa ameandika tayari na tayari zilikuwa na mamlaka kwa Petro. Na anasema, Mimi, tayari, ninazijua. Anaandika vivyo hivyo katika barua zake zote na Petro anaifanya iwe ya wingi pale kwamba anafahamu barua nyingi ambazo Paulo aliandika. "Akizungumzia mambo haya." Sasa angalia hili katika "barua zake zina mambo ambayo ni magumu kuelewa, ambayo watu wajinga na wasio imara huyapotosha kama wanavyopotosha maandiko mengine." Kwa hivyo anaweka barua za Paulo, anasema mambo haya ni magumu kuelewa. Na kisha yeye, na anasema, "kama wanavyofanya maandiko mengine kwa uharibifu wao wenyewe." Kwa hivyo Paulo alikuwa mtu mwerevu sana. Ilikubaliwa na Petro.

Paulo pia alikuwa na nguvu nyingi za utashi. Hili pia ni jambo. Haikuwa tu kwamba Paulo hakuwa na akili, kwamba alikuwa mzungumzaji mzuri, alikuwa mzungumzaji mzuri na mambo mengine na kwamba alikuwa na dira imara ya maadili, lakini kuna nguvu ya maamuzi yake. Na hapa kuna kifungu cha kuvutia ambapo Paulo anajitetea. Kwa kawaida hapendi kufanya hivi, lakini katika 2 Wakorintho 11:23 na kinachofuata, anaanza kujitetea. Anaanza kwa namna ya kejeli na ya kuchosha. Anasema, "Je, wao ni watumishi wa Kristo?" Anasema, "Nimerukwa na akili kusema hivi." Na hivyo ataendelea. Anasema, Mimi ni zaidi, je, wao ni watumishi wa Kristo? Nimerukwa na akili kuzungumza hivi. Kama kuna watumishi wa Kristo, "Mimi ni zaidi, nimefanya kazi kwa bidii zaidi. Nimekuwa gerezani mara nyingi zaidi." Sasa atajivunia nini? Anajivunia kuwa gerezani. Jaribu kujisifu kuwa gerezani kwa wazazi wako. "Nimekuwa gerezani mara nyingi zaidi, nimepigwa viboko vikali zaidi, nimekabiliwa na kifo tena na tena. Mara tano nilipokea viboko 40 ukiondoa kimoja." Siku zote walikata moja, kwa sababu hawakutaka kumuua mtu huyo. Na kwa hivyo ikiwa wangepigwa hivyo 39, wangeweza kusema walikuwa na huruma na hawakuwaua na kadhalika. Lakini "mara tano nilipokea kutoka kwa Wayahudi, viboko 40 ukiondoa kimoja. Mara tatu nilipigwa kwa fimbo. Mara moja nilipigwa mawe. Mara tatu nilivunjikiwa na meli." Kwa hivyo tuna rekodi katika Matendo 27 ya meli hii iliyovunjikiwa na meli kwenye njia ya Malta.

Anasema, "Nilivunjikiwa na meli mara tatu. Nilitumia usiku mmoja na mchana baharini." Na unaweza kufikiria jinsi hiyo ilivyo ya kutisha unapoelea baharini. Nani anajua kama utaokoka au la. Kwa hivyo hivi ndivyo Paulo anavyojisifu na kuonyesha tu uthabiti wake, uthabiti wake, mapenzi yake kwamba aliendelea kuhubiri injili ya Kristo.

Hii inanikumbusha mtu ambaye ameandika maoni kuhusu kitabu cha Matendo. Jina la mtu huyu ni Dkt. Craig Keener. Mimi, nilimrekodi kwenye video katika Seminari ya Asbury na nikamjua Dkt. Keener vizuri sana na jinsi alivyo mtu mzuri wa Mungu. Alikuwa mtu asiyeamini Mungu, hapo awali na akawa Mkristo. Alipogeuka kuwa Mkristo, alifurahi sana kuhusu injili kiasi kwamba kimsingi alienda Philadelphia, alikuwa Philadelphia wakati huo na akaanza kuhubiri kwenye kona za barabara huko Philadelphia. Na kilichotokea ni kwamba Dkt. Keener alipigwa mara kadhaa, si mara moja tu, mara kadhaa. Jamaa mmoja alimtishia, akasema, "ukirudi hapa, nitakuua." Jambo la aina hii, unaona, usifanye bidii hii kwa injili kwamba hakuna kinachoweza kuizuia. Haizuiliwi.

Paulo ni mwenye huruma. Anataja hapa kupigwa na Wayahudi. Namaanisha, kupigwa viboko mara tano. Hiyo ni kusema, mgongo wake lazima ulikuwa kama nyama iliyosagwa. Katika Warumi 9:3 na baada yake inasema hivi, Paulo anaitikiaje Wayahudi? Anasema, "Nina huzuni kubwa na uchungu usiokoma moyoni mwangu kwa maana laiti mimi mwenyewe ningelaaniwa na kutengwa na Kristo kwa ajili ya ndugu zangu. Wale wa kabila langu." Hiyo ni kauli kubwa anayotoa hapa. "Mimi mwenyewe, laiti, laiti mimi mwenyewe ningekataliwa na Kristo ikiwa ndugu zangu, kwa ajili ya ndugu zangu, hao ni kabila langu." Kwa hivyo Wayahudi walipompiga Paulo, wakampiga mawe Paulo hadi kufa, walidhani, Paulo bado ana huruma kubwa na majibu yake. Ni majibu mazuri tu badala ya kuwa na hasira na uchungu na chuki dhidi ya Wayahudi. Paulo ni mwenye huruma.

Kisha mwishowe, na hii ni aina ya kuchekesha. Kuna kazi bandia inayoitwa "Matendo ya Paulo na Thecla." Kuna kazi bandia. Sio sehemu ya Maandiko. Hakuna anayeikubali kama ya kisheria, lakini ina maelezo ya kuvutia. Ni hati ya mapema, lakini

inasema "Matendo ya Paulo na Thecla." Hivi ndivyo inavyomwelezea Paulo kimwili. Sasa tulisema, labda tunahitaji kuweka muktadha kidogo hapa katika 2 Wakorintho. Paulo alisema kwamba alikuwa na mwiba mwilini kisha akasema, aliomba Mungu auondoe mara tatu. Lakini Mungu akasema, "neema yangu inatosha kwako." Mungu hangeondoa mwiba wake mwilini. Paulo aliomba mara tatu. Mungu auondoe. Lakini Mungu hangefanya hivyo. Watu wengi wanafikiri kwamba Paulo huenda akapigwa mawe na kupigwa kichwani mwake kwamba macho ya Paulo yalikuwa yameharibika kwa sababu katika moja ya sehemu zinazosema, mngeng'oa macho yenu kwa ajili yangu.

Kwa hivyo ni kama George Whitfield. Kama unamkumbuka George Whitfield, moja ya macho yake yalikuwa ndani na wakayaita doctor squintum kwa sababu moja ya macho yake hayakuenda moja kwa moja mbele. Ni watu wanaona hilo na wakasema, jamani, Paulo anasema ungening'oa macho yako. Kwa hivyo macho yake yanatoka au kuna kitu kibaya hapo. Kitabu cha Wagalatia cha pili, anasema, "tazama ni herufi kubwa gani ninazotumia ninapokuandikia." Kwa hivyo labda alikuwa na shida ya kuona na anaandika kubwa. Na mwandiko wake ni wa kipekee kwa sababu hawezi kuona vizuri. Basi hatujui hilo kwa hakika, lakini watu wengi wametabiri hilo.

Sisemi katika kitabu hiki cha Matendo ya Paulo na Thecla, inasema, alimwona "Paulo akija mtu mdogo." Sasa tunajua hilo labda ni kweli kwa sababu unakumbuka Barnaba alichukuliwa kuwa Zeus na Paulo alikuwa Hermes kwa sababu alikuwa mzungumzaji mkuu. Zeus atakuwa mkubwa zaidi, na Hermes atakuwa mdogo zaidi. Walipokuwa Listra walipofanywa miungu, huko Listra kabla Paulo hajapigwa mawe huko. Lakini, inasema alikuwa mdogo, ambayo labda ni sahihi. Kwa hivyo hii sio tu nje ya ukuta. "Alimwona Paulo akija, mtu mdogo mwenye kichwa chenye upara." Hei, nampenda jamaa huyu, "kichwa chenye upara na miguu iliyopinda katika hali nzuri ya mwili na nyusi zinakutana." Kwa hivyo unapata nyusi hizi nene na aina fulani ya kitu. "na pua, iliyoshikamana kidogo, iliyojaa urafiki." Kwa hivyo unampata jamaa wa aina hii mwenye pua ya ndoano, nyusi nzito, fupi, mwenye upara. Na utasema, huyu ni mtume Paulo - maelezo ya kwanza kabisa kumhusu kimwili. Kwa hivyo nadhani ilikuwa ya

kuvutia tu baadhi ya mambo ya awali hapo.

Nadhani unaona katika mtume Paulo ni kwamba mtu mmoja anaweza kuleta mabadiliko. Najua tunapokuwa nyuma katika Agano la Kale, katika kitabu cha Hesabu, tulisema pamoja na Musa kwamba Musa aliomba na taifa zima likaokolewa. Mtu mmoja akifanya mabadiliko. Kwa mtume Paulo tena, tunaona mtu mmoja akienda katika safari hizi za kimisionari akiangaza ulimwengu kwa injili ya Yesu Kristo. Mtu mmoja akifanya mabadiliko. Ni vizuri sana hapo.

G. Warumi: masuala makuu Wayahudi na Mataifa [35:27-39:00]

Sasa Warumi, tulisema iliandikwa kutoka Korintho baada ya kuwa Korintho na anaangalia Roma, anaangalia Magharibi na kusema, Ningependa kuja kwenu, lakini kwa kweli nataka kuja kwenu kabla sijaenda Hispania. Paulo alitaka kwenda Hispania na akafikiri, sawa, nitafika Roma nikiwa njiani kuelekea Hispania. Kwa hivyo akawaambia alikuwa akitoka Korintho, labda iliandikwa yapata mwaka 57 BK kwenye Safari ya Tatu ya Umishonari. Kwa hivyo hiyo ni mpangilio wa wakati tu au mpangilio wa mpangilio wa matukio. Mwaka 57 BK ni karibu wakati tarehe imethibitishwa vizuri. Safari ya Tatu ya Umishonari kutoka Korintho ndipo kitabu kilipoandikwa.

Mwandishi ni Paulo. Karibu kila mtu anakubali kwamba kuna aina fulani ya vitabu vinavyohojiwa. Vinaitwa visivyo vya Paulo, labda cha Timotheo na Tito na vitabu kama hivyo. Lakini Warumi, kila mtu anamkubali hapo. Paulo katika Warumi 1:11 kimsingi alisema, Ninakuja kwenu. Kisha, katika sura ya 15 mstari wa 28, anasema, Ninakuja kwenu huko Roma lakini kwanza, atarudi Yerusalemu na anataka kuja Roma na kisha ataelekea Hispania. Kwa hivyo katika 15:28 alitaja Hispania. Uhispania ilikuwa kama mwisho wa dunia kwa watu hao. Ili Paulo ape aina hiyo ya maelekezo.

Sasa suala kuu hapa ni Wayahudi na Mataifa. Hoja kuu au propositio ni nini? Kitabu cha Warumi kimechanganuliwa sana kimatamshi. Propositio kwa kawaida ilikuwa kauli kuu ambapo mtu huyo angesema, hii ndiyo sababu ninaandika kitabu hiki. Hili ndilo jambo kuu. Kwa hivyo unapata kauli ya Paulo, propositio yake, hoja yake kuu inapatikana katika sura ya kwanza mstari wa 16 hadi 18. Anasema hivi, "Siionei haya

injili kwa sababu ni nguvu ya Mungu kwa wokovu." Kwa hivyo atazungumzia injili na ni "nguvu ya Mungu kwa wokovu kwa kila mtu aaminiye kwanza kwa Myahudi. Na kisha kwa Myunani." Angalia hapa, Myahudi na Myunani pamoja, bado wanapambana na suala hili la utambulisho jinsi Myahudi na Myunani wanavyolingana. "Kwanza kwa Myahudi na kisha kwa Myunani, kwa maana katika injili, haki itokayo kwa Mungu imefunuliwa. Haki ambayo ni kwa imani tangu mwanzo hadi mwisho. Kama ilivyoandikwa, mwenye haki ataishi kwa imani." Kwa hivyo kimsingi injili inayokuja kupitia "wenye haki wataishi kwa imani," ikinukuu kutoka kwa Habakuki. Kwa kweli ni Habakuki 2:4. Ni aina ya nukuu nzuri ya Agano la Kale anayofanya. Lakini injili, injili ya wokovu na haki ikihesabiwa hapo.

Kwa hivyo, anazungumza pia, na nadhani tunapaswa kutaja hapa kuhusu uhusiano huu wa Wayahudi na Mataifa. Dkt. Wilson katika kitabu chake, Baba yetu Ibrahimu anaelezea mti huu wa mzeituni, ambao unaupata nyuma katika Warumi sura ya 11 na sehemu zingine. Mti wa mzeituni na Mataifa wakipandikizwa kwenye mti wa mzeituni sasa. Ilhali sisi ni kama matawi ya mzeituni mwitu ambayo yamepandikizwa kwenye shina imara la Uyahudi. Kwa hivyo kuna aina hii ya uhusiano wa kikaboni, Wayahudi ni mti wa mzeituni, baadhi ya matawi hayo yalikuwa yamekatwa na Mataifa sasa wamepandikizwa kwenye mti huo wa mzeituni. Kwa hivyo uhusiano na Wayahudi na Mataifa unajadiliwa hapo.

Salamu za H. Paulo kwa Warumi [39:00-42:54]

Sasa katika Warumi 16, nataka kupitia orodha ya watu. Sasa unapaswa kuelewa mazingira ya jambo hili. Katika barua nyingi zingine, Wakorintho, Wagalatia, Wafilipi, Paulo anawajua watu kwa sababu alianzisha kanisa hapo. Kwa hivyo Paulo anawajua watu kanisani na kwa hivyo tu, anashughulikia tu tatizo kanisani au mawaidha au pongezi kutoka kwa watu kanisani. Katika kitabu cha Warumi, Paulo hajawahi kwenda Roma, na unajua safari za kimisionari. Kwa hivyo unachopata ni mwishoni mwa kitabu cha Warumi katika sura ya 16, anapitia na anasema, msalimie mtu huyu, msalimie mtu huyu. Anafanya mawasiliano na watu hawa wote ambayo ni ya kuvutia kidogo. Msalimie mtu

huyu, mtu huyo, mama yako msalimie kila mtu. Na kwa hivyo anapitia baadhi ya watu wanaovutia ambao anawasalimia hapo.

Anamsalimia mtu huyu anayeitwa Herodian Herodian, ambaye huenda alikuwa katika nyumba ya Herode. Mfalme Herode alikuwa na uhusiano na Roma kati ya Herode na Roma, Waidumea ambao alitoka. Walikuwa na uhusiano kati ya hilo. Na kwa hivyo anamtaja Herodian hapa, labda, kutoka ukoo wa Herode kwa njia fulani. Na anamtaja mtu huyo kutoka ukoo wa Herode.

Mwingine anayevutia sana. Anamtaja mwanamke hapa na anasema, msalimuni mwanamke huyu Junius ambaye ni mtume. Sasa huyu ni mtume, apostellos, kwa Kigiriki. Mwanamke huyu ni mtume. Mtume alikuwa mmoja aliyemwona Kristo baada ya ufufuo. Unawakumbuka mitume 12? Sasa mwanamke huyu si mtume kwa maana ya mitume 12, lakini ni mmoja aliyetumwa kama mtume. Mtume ni mmoja aliyetumwa. Kwa hivyo hapa anamwita mwanamke huyu Junius na yeye ni, ni neno la kike. Yeye ni mwanamke na anaitwa mtume hapa. Kwa hivyo hiyo inavutia sana, nadhani labda hiyo ndiyo wakati pekee katika Agano Jipya ambapo mwanamke anaitwa mtume. Na neno mtume halitumiwi kwa mmoja wa wale 12. Tunajua majina ya hao, Simoni, Petro, Yakobo na Yohana, aina hiyo ya kitu. Mathiya aliongezwa kwenye hilo ili kufika kwa wale 12. Lakini wale 12 walikuwa kundi tofauti. Lakini mwanamke huyu anaitwa mtume hapa. Inavutia sana.

Fibi ndiye mtu, hapa chini, Fibi, ni mtumishi ambaye anaona kweli amebeba barua. Inaonekana ndiye yule ambaye Paulo alimpa barua hiyo Warumi. Yeye ndiye aliyeipeleka Roma. Paulo anasema, mpokee, Fibi, kama, yule aliyebeba barua hiyo.

Sasa jamaa huyu ni Tertio. Huyu jamaa ni nani? Huyu jamaa anavutia sana. Yeye ndiye anayeitwa amanuensis. Sasa, amanuensis ni nini. Leo labda tungemwita katibu. Yeye ndiye mtu aliyeandika kitabu cha Warumi. Yeye ndiye mwandishi wa kitabu. Kwa hivyo kimsingi anaandika maoni haya kisha, anapoandika, Paulo anazungumza na Paulo anapozungumza, Tertio ni kama anaandika haya. Hapa ndipo kitabu cha Warumi kinatoka, Paulo alikizungumza. Tertio alikiandika. Kwa hivyo Tertio anasema, "Mimi

Tertio" hii ni sura ya 16:22, "Mimi, Tertio, niliyeandika barua hii, nawasalimu katika Bwana." Kwa hivyo inaonekana huyu ni mwamini, Tertio alikuwa mwamini anayemwandikia barua Paulo. Tena, tulisema Paulo alikuwa na mwandiko mbaya, labda macho yake yalikuwa mabaya. Kwa hivyo Tertio anaandika haya na ilikuwa kawaida kwamba ungekuwa na mtu ambaye alikuwa amefundishwa, kuandika na kuandika barua na kuweka vitu katika umbo lake sahihi. Hata tunafanya hivyo hadi leo na mambo mbalimbali. Kwa hivyo, Tertio ambaye alikuwa mjumbe wa kanisa. Katika kitabu cha Warumi, tunaona, "si Myahudi wala Myunani, mwanamume wala mwanamke, mtumwa wala huru." Na kwa hivyo tuna wanawake wanaofanya mambo ya kuvutia. Mambo mengine hapa pia.

H. Warumi na Hamatiolojia (dhambi) [42:54-58:30]

Paulo, na mimi nataka tu kutaja hili. Hili ni jambo kubwa katika Warumi 12:1-2, Paulo anachukua mfumo wa dhabihu na kuwahusisha watu kibinafsi katika suala la kuwa dhabihu iliyo hai. Na kwa hivyo anasema hivi na kwa namna fulani anachukua mfumo wa dhabihu na kuubadilisha kuwa kitu chenye nguvu kibinafsi. Tena, hatufanyi dhabihu tena, lakini Paulo anatomia istilahi hiyo ya dhabihu. Anasema, "Kwa sababu hiyo, ndugu na dada, kwa sababu ya rehema za Mungu, nawasihi, kwa sababu ya rehema za Mungu, itoeni miili yenu iwe dhabihu iliyo hai, takatifu na ya kumpendeza Mungu. Hii ndiyo ibada yenu ya kiroho." Mnamwabudu Mungu vipi? "Mnamtolea Mungu miili yenu kama dhabihu iliyo hai, takatifu na ya kumpendeza. Hii ndiyo ibada yenu ya kiroho wala msiifuatishe tena mfano wa ulimwengu huu." "Msiifuatishe mfano wa ulimwengu huu." Hilo ni jambo kubwa, katika 1 Yohana na hapa la kufuatishwa na ulimwengu. Anasema, "badala yake mgeuzwe kwa kufanywa upya nia zenu." Mnabadilikaje? Kwa kufanywa upya nia zenu? Kwa hivyo haya ni maneno muhimu hapa. Paulo anapobadilisha mfumo wa dhabihu katika kitabu cha Warumi itakuwa sehemu kubwa ya hilo.

Sasa, tunataka kuingia kwenye kitabu chenyewe sasa na ninataka kuzungumzia hapa mwanzoni, mada hii ya hamatiolojia. Hamatiolojia ni mojawapo ya mada kuu za kitabu cha Warumi. Hamatiolojia ni nini? Unasema baadhi ya shule wana taaluma katika

hamartiolojia, Hamartia inamaanisha dhambi. Kwa hivyo ni somo la dhambi. Shule fulani zinajulikana kwa hilo leo. Mimi ni mbishi tu na labda ni mgonjwa. Lakini hata hivyo, Warumi 1-3 inazingatia dhambi. Warumi 1-3 inazingatia dhambi. Hili limekuwa jambo kubwa. Kimsingi atasema kwamba Mataifa ni wenye dhambi. Warumi 1 na Wayahudi wote wataenda, ndio, Mataifa ni wenye dhambi. Kisha ataenda, subiri kidogo, ninyi Wayahudi pia ni wenye dhambi. Kisha atahitimisha kwamba sote ni wenye dhambi. Kwa hivyo sura ya kwanza, ya pili na ya tatu, Mataifa, Wayahudi wenye dhambi, wenye dhambi, sote ni wenye dhambi sura ya kwanza, ya pili, na ya tatu ya Warumi.

Hili linaleta suala kwa sababu ya utamaduni wetu. Kilichotokea ni kwamba unapofikiria kuhusu injili ya Yesu Kristo, Yesu Kristo alikuja, kwa nini alikuja? "Tazama," Yohana Mbatizaji anasema, "tazama mwana-kondoo wa Mungu" ni nani anafanya nini? "Aichukuaye dhambi ya ulimwengu." Kazi kuu ya Kristo ilikuwa ni kuondoa dhambi ya ulimwengu. Ikiwa utamaduni unakataa kwamba kuna dhambi, wanachofanya ni kukataa kile, Mungu amemwaga damu ya mwanawe akituambia jinsi dhambi ilivyo muhimu. Katika utamaduni wetu, ninachopendekeza ni kwamba tumepunguza uzito wa dhambi. Kwa hivyo, na watu wengi wangekataa kuwepo kwake. Kwa kufanya hivyo wanasisitiza kwamba hakuna haja ya wokovu. Ikiwa mtu anakataa kuwepo kwa dhambi, basi unakataa hitaji la wokovu na kwa hivyo unakataa hitaji la mwokozi. Dhambi ndiyo sababu unahitaji mwokozi? Ikiwa mimi niko sawa, uko sawa. Kwa hivyo hii ni wazo la dhambi ni muhimu sana na linashambuliwa. Sasa najua kwamba imeshambuliwa, kwa kimsingi kuoshwa kutoka kwa msamiati wetu na kuoshwa kutoka kwa kuwepo kwetu katika Amerika.

Kwa hivyo unajuaje wakati kitu ni sahihi au kibaya? Unajuaje wakati kitu ni sahihi au kibaya? Hivi ndivyo Warumi wanavyosema. Warumi 1:18 na 32, inasema, "ghadhabu ya Mungu." Tena, je, tunapenda kuzungumzia ghadhabu ya Mungu? Tunasema, Hildebrandt. Hayo yote ni mambo ya Agano la Kale wakati Mungu alikasirika katika Agano la Kale. Hapo, unajua, ardhi ilifunguka na kuwameza Kora, Dathani na Abiramu katika Hesabu. Nyoka walitoka na kuwauma watu na hivyo ndivyo ilivyokuwa

ghadhabu ya Mungu katika Agano la Kale. Hapana, hapana. Hii ni Warumi. Warumi 1:18 "ghadhabu ya Mungu inadhihirishwa kutoka mbinguni dhidi ya uasi wote na uovu wa watu wanaoificha kweli." Wanaifichaje kweli kwa uovu wao? "Kwa hiyo, Mungu aliwaacha wafuate tamaa zao za dhambi za mioyo yao." Mungu aliwahukumuje? Mungu aliwahukumuje. Walikuwa wenye dhambi. Ghadhabu ya Mungu inawajia. Mungu anawahukumuje? Anawapa wanachotaka. Dhambi yao ni uharibifu wao wenyewe. Anawaacha watende dhambi zao wenyewe na dhambi yao wenyewe ndiyo uharibifu wao wenyewe. Na hivyo ndivyo ilivyo, "Ingawa wanajua amri za haki za Mungu kwamba wale wanaofanya mambo kama hayo wanastahili kifo, hawaendelei tu kufanya mambo haya bali pia wanawakubali wale wanaoyafanya."

Warumi 12:9 mstari muhimu sana Warumi 12:9 Mungu anasema, kupitia Paulo, ngoja nisome sehemu yake. "Shikamaneni na yaliyo mema." Nadhani kwa njia nyingi katika Chuo cha Gordon, tunafanya hivyo vizuri. "Shikamaneni na yaliyo mema." Tafuta yaliyo mema. Shikamaneni nayo. "Shikamaneni na yaliyo mema." Lakini mara nyingi tunaruka upande mwingine wa chuki hii ya kwanza. Uovu ni nini? Chukieni yaliyo mabaya? Na badala ya kuchukia yaliyo mabaya, tunasema, vema, unajua, si mabaya sana. Hebu tuone kama tunaweza kukubaliana nayo. Unajua, tunahitaji tu kuyaelewa vyema na kinachoendelea hapa vizuri zaidi? Hapana, hapana. Inasema hapa chukieni yaliyo mabaya. Shikamaneni na yaliyo mema. Na ninachopendekeza ni kwamba sote tukubali sehemu za maandiko hapa. Sehemu hii inazungumzia ghadhabu ya Mungu. Ni dhana nzito sana.

Kwa hivyo ni visingizio gani vya kawaida? Ni visingizio gani tunatumia kwa kufanya vibaya, kwa kufanya dhambi? Baadhi ya watu wangesema, kila kitu ni cha jamaa. Kila kitu ni cha jamaa. Unajuaje tatizo katika utamaduni mmoja? Jambo moja ni baya na lingine ni la jamaa, sivyo. Namaanisha, tunafanya darasa hili. Hapa ni Jordan hapa Jordan, walikuwa na Mungu anayeitwa Kemoshi aliyewachoma watoto. Wanawachoma watoto kwa Mungu huyu Kmart. Na utasema, sawa, huo ulikuwa utamaduni wao. Kwa hivyo hiyo ilikuwa sawa kwao. Utasema, kweli? Kwa hivyo kafara

za watoto. Je, ni sawa? Na utasema, nini? Kwa hivyo utamaduni unaamuru mambo haya. Kila kitu ni cha jamaa. Wanafunzi wangu wanajua kwamba kila kitu si cha jamaa. Ingawa kila mtu anasema, "Loo, ni jamaa tu. Inategemea utamaduni." Nikimpata mwanafunzi anayepata alama nane kwa hivyo tuseme alama 90 kwenye mtihani, na mimi huweka alama F na ninapomrudisha mwanafunzi mtihani, mimi husema, "sawa, kila kitu ni jamaa. Kwa hivyo nikasema, umepata alama 90 nimekupa alama F. Nilikupa alama F kwenye alama 90 hiyo umepata alama 90 kwenye karatasi. Nilikupa alama F. jamaa ya kila kitu. Kwa hivyo unajua, kinachoonekana kuwa kizuri kwako si kizuri kwangu. Kwa hivyo nilikupa alama "Wangepiga kelele za mauaji ya umwagaji damu. Kwa maneno mengine, wanasema kila kitu ni jamaa na wanasema mara tu anapokanyaga vidole vyao, jibu ni hapana. Kila kitu si jamaa. Kwa hivyo, kila kitu ni jamaa kama inavyotumika katika utamaduni wao na vitu vingine. Mradi tu haimuumizi mtu mwingine, naweza kufanya chochote ninachotaka na dhambi au matatizo yanatazamwa mradi tu simuumizi mtu mwingine yeyote. Niko sawa. Maandiko yanasema nini, wakati mwingine haijalishi kama kuna mtu mwingine hapo. Kinachotokea ni muhimu mbele za Mungu. Ni muhimu mbele za Mungu na kwa hivyo hili ni jambo muhimu sana, linalomleta Mungu kwenye picha.

Kwa hivyo wakati mwingine, unajua PC katika utamaduni wetu, mambo sahihi kisiasa huamua kilicho sahihi na kibaya katika utamaduni wetu. Na nimeshuhudia hili katika kipindi cha miaka 10 iliyopita nimekuwa nikifundisha kwamba ikiwa wewe, wanafunzi wote mnacheka mambo ya PC, lakini unapopita mstari wa PC, hawawezi kustahimili. Wanaogopa sana. Ni kama, unajua, ni kama mambo mabaya na mengine. Kuna kweli hayawezi kustahimili. Na hii imekuwa ya kuvutia sana kwangu jinsi walivyofundishwa kwa nguvu. PC ni dhambi. PC kimsingi imebadilisha wazo la dhambi katika utamaduni wetu. Na ukikiuka hilo, ambalo ni PC, umefanya dhambi katika utamaduni wetu. Ni ya kuvutia sana. Tofauti sana na Maandiko.

Sasa watu huitikiaje hilo badala ya kutubu kama Maandiko yanavyosema na kumwamini Kristo? Watu husema, mimi ni mwathirika. Sikuweza kujizuia. Mimi ni

mwathirika. Haikuwa kosa langu. Wazazi wangu walinifanyia mimi. Wazazi wangu walinifanyia mimi. Nilitoka katika familia isiyofanya kazi vizuri, kwa hivyo mimi sifanyi kazi vizuri. Lazima unipe mapumziko. Jamii ilinifanyia mimi. Hapa ndipo nilipokulia. Hii ni jamii iliyotoka, kwa hivyo, msinilaumu. Lawama jamii. Kwa hivyo jamii, unajua, ilifanya mambo haya yote maovu. Kwa hivyo sichukui jukumu lolote la kibinafsi.

Uwajibikaji binafsi ni jambo kubwa. Na nadhani baadhi yenu mmegundua niliposoma Agano la Kale, jinsi ninavyoweka msisitizo kwenye uchaguzi na jinsi uchaguzi ulivyo muhimu. Uchaguzi husababisha matokeo. Na kisha kuchukua jukumu kwa ajili yake mwenyewe. Hiyo ndiyo tunayoita ukomavu. Mtu anapochukua jukumu kwa chaguo alizofanya. Kila mtu anataka kufanya uhuru wa kufanya chaguo, lakini hakuna mtu anayetaka kuchukua jukumu la chaguo hizo. Kwa hivyo tunawalaumu watu wengine kwa njia zingine ili watoke katika hilo.

Jeni zangu zilinifanyia. Haikuwa mimi hasa. Ilikuwa tu, nilipangwa hivi. Jeni zangu zilinifanyia. Homoni zangu zilinifanya nifanye hivyo. Na kwa hivyo tunalaumu maumbile yetu, historia. Tena, sio kosa langu. Mimi ni mdogo sana. Mimi ni mdogo sana. Na zinatokana na hilo kwa sababu nimekuwa na affluenza. Unajua affluenza ni nini? Kimsingi mimi hutoka nje na kulewa au kwa kweli sio mimi ni wazi, lakini hata hivyo, kulikuwa na mtoto huyu, alikuwa mtoto wa miaka 16 huko Texas analewa kwa mawe, anatoka nje na anavuka mipaka, anavuka mipaka, kama vile mara mbili ya kikomo cha pombe au chochote kile na kimsingi mtoto huu kama watu watatu au wanne., Anawaua na kisha katika utetezi walibishana kwamba hakujua tofauti kati ya mema na mabaya kwa sababu alikuwa na affluenza. Wazazi wake walimharibu, wazazi wake walimharibu. Kwa hivyo hakuwa na jukumu la kuua. Kwa njia, watu hawa bado wamekufa. Watu hawa bado wamekufa. Anatembea huku na huko akisema, sawa, nilikuwa na pesa nyingi sana na magari mazuri na vitu hivi vyote. Sikuweza kujizuia na kwa hivyo amekuwa na ugonjwa wa kifafa. Kwa njia, mtoto huyu aliacha. Hao, watu hao wamekufa. Aliondoka. Mtoto huyu aliondoka na sasa hivi karibuni amerudishwa gerezani kwa sababu alikimbilia, alikuwa akinywa pombe tena na akavunja kipindi chake cha

majaribio na akaenda Mexico. Kisha walikuwa na bidhaa ya ziada hapa. Kwa hivyo hapa, lakini hapa ndipo tulipo katika utamaduni wetu.

Mwingine alikuwa jamaa wa Malveaux. Alikuwa akiwapiga risasi watu kutoka nyuma ya gari lake kutoka kwenye shina la gari lake, akiwaua watu, muuaji mfululizo. Alikuwa na umri wa miaka 17 na waliachana tu. Mimi siwajibiki. Ana umri wa miaka 17 tu. Bado, bado ni mtoto, kwa hivyo huwezi kumjaribu mapema akiwa mtu mzima. Na hivyo basi lazima ubishane hilo huku na huko katika utamaduni wetu.

Baadhi ya watu, wanapokabiliwa na dhambi zao, wanachofanya ni kukuonyesha sura zao na kusema, "wewe ni mnafiki, wewe mnafiki. Unafanya vivyo hivyo. Unafanya hivi, vile au vingine." Kwa hivyo badala ya kutafakari dhambi moja na kujichunguza na kujiangalia, wanaingia katika hali ya kushambulia kwa kuirudisha, wewe ni mnafiki tu pia, na mambo mengine badala ya kukabiliana na jukumu lao la dhambi.

Hoja nyingine, bila shaka, ni mimi ni mwendawazimu. Hili limetokea tu huko Aurora na Denver ambapo jamaa huyo anaingia na kuwapiga risasi watu hawa. Sijui ni watu wangapi walikufa walipoingia, mbele ya ukumbi wa michezo na kuanza kuwapiga risasi kila mtu. Kisha baada ya yote kukamilika, anadai na akapanga mpango huu, huyu alikuwa amevaa koti la flak au chochote kile, na watu hawa wote wanauawa wakati huo. Anasema tu, sawa, nilikuwa mwendawazimu. Nilikuwa mwendawazimu. Kwa hivyo, unajua, huwezi kunifanyia mengi kwa sababu mimi ni mwendawazimu na siwajibiki kimaadili. Kwa kweli sote tuna haki na haki na uhuru wetu na mambo ya aina hii.

Ndiyo, hapa kuna mwingine. Mimi ni mpigania uhuru. Mimi ni mpigania uhuru, kwa hivyo naweza kuwaua watu wengine kwa sababu mimi ni mpigania uhuru. Kwa hivyo utamaduni wetu umejaa haya sasa na kile tunachokiita vurugu za nukuu mahali pa kazi. Jamaa anapiga kelele, Allah Akbar kisha anaendelea kuwapiga risasi watu 13. Tunauita vurugu mahali pa kazi kwa sababu hatuwezi kusema, hatuwezi kusema ni nini hasa, ingawa jamaa anapiga kelele, Allah akbar. Lakini inaonekana hiyo haina athari yoyote. Kwa hivyo utamaduni wetu, tunaupenda sana, uvumilivu kuelekea dhambi. Uvumilivu ni jambo kubwa kuelekea dhambi na utegemezi. Mtu anawezaje kutubu ikiwa

hajui dhambi ni nini?

Kwa hivyo ninachosema ni kwamba katika utamaduni wetu, tumedharau sana wazo la dhambi na kwa hivyo tumewazuia watu kutubu na kuokolewa kwa sababu hakuna haja ya toba na kuokolewa. Kwa sababu mimi ni mtu aliyerekebishwa vizuri. Mimi ni mimi nilivyo na dhambi zangu zote, nilitumia dawa za kulevya na niliwaumiza watu, lakini hiyo ilinifanya kuwa mtu niliye leo. Inatosha kuwa mimi nilivyo. Na unasema, ndio. Kwa hivyo haya ni baadhi ya mambo ambayo utamaduni wetu unapambana nayo sana.

Sasa nataka kugonga mambo mengine hapa. Tuliondoaje dhana ya dhambi? Hilo ndilo tulikuwa tunazungumzia. Mimi ni mwathirika na aina hii hupitia orodha ya mambo. Mimi ni mwathirika. Wazazi wangu walinifanyia mimi. Jeni langu lilinifanyia mimi na jamii ilifanya hivyo. Subiri, wewe ni mnafiki. Una haki gani kusema chochote kibaya kunihusu? Kisaikolojia, nina tatizo la kisaikolojia na kwa hivyo ni sawa. Uhusiano, uvumilivu na uhuru. Niko huru kufanya chochote ninachotaka ili niweze kufanya chochote ninachotaka. Hakuna njia ya kujibu. Kwa hivyo hakuna matokeo. Bila shaka baadhi ya watu hutumia upendo na neema kwamba neema itanipa nafasi ya pili. Mungu atanipa nafasi ya pili. Unajua hilo kuwa kweli. Unajua, na lazima uulize maswali makubwa hapo. Wakati mwingine Mungu huwakabidhi kwa dhambi zao wenyewe kama tunavyoona katika Warumi 1.

Kwa hivyo, sasa, Umuhimu wa kutenganisha dhana za kitamaduni na za kitamaduni kuhusu dhambi, nilikulia katika enzi ambayo, kwenda kutazama sinema ilikuwa dhambi. Kwa hivyo unaweza kuona wakati mwingine watu hapo awali wameacha, wametengeneza mambo ya dhambi ambayo yalikuwa kanuni za kitamaduni ambazo hazikupaswa kuwa hivyo. Kwa hivyo lazima ushikamane na Maandiko. Lazima upuuze hilo, Mungu anasema nini, Mungu anayaonaje mambo haya? Na umelewa. Hapo ndipo tunaposoma Maandiko na kujaribu kugundua mambo kama mauaji, uongo, wizi, aina hizo za vitu, kutamani, wivu, aina hizo za vitu.

Tutaona katika Warumi 1. Sasa baadhi ya watu wanasema hawajui tu. Lakini

inavutia sana. Katika Warumi 1:20, inasema, watu hawana udhuru. Unasema, hawajui Biblia. Hawajui Warumi. Hivi ndivyo inavyosema katika Warumi 1:20, "kwa maana tangu kuumbwa kwa ulimwengu, sifa za Mungu zisizoonekana, uweza wake wa milele na asili yake ya Uungu zimeonekana waziwazi zikieleweka kutokana na yaliyoubwa." Watu wanaweza kujua mambo kumhusu Mungu kwa kutazama asili. "Kutoka kuumbwa kwa ulimwengu, sifa za Mungu zisizoonekana zinaonekana waziwazi." Nguvu zake za milele, asili yake ya kimungu zinaonekana waziwazi zikieleweka kutokana na kile kilichoumbwa" kutokana na kile Mungu alichoumba. Ni kama fundi wa mbao. Unaweza kumwambia mtu fulani kuhusu fundi wa mbao. Unaangalia bidhaa yake na unaweza kumwambia mtu huyo jambo fulani. Kwa hivyo anasema, kwa sababu unaweza kumwambia mtu huyu katika maumbile, watu hawana udhuru, hawana udhuru, "mbingu zinatangaza utukufu wa Mungu." Zaburi ya 19 inasema.

I. Warumi 1-3 Mataifa wenye dhambi, Wayahudi wenye dhambi, Wote wenye dhambi [58:30-1:05:08]

Sasa swali hili linajitokeza katika Warumi 1, je, Mungu huwaacha watu? Na linavutia sana katika Warumi 1 unaposoma orodha hii hapa. Acha nisome hili kwa sababu kwa kweli, linapenya na watu wengi wanafikiri, hivi ndivyo, unajua, hili linamzungumziaje Mungu kweli? Jibu ni ndiyo, hili liko katika Maandiko. Huyu ni Mungu anatuambia jinsi alivyo. Anakupa onyo mapema na linasema hivi, Warumi 1:26 na linalofuata. Anasema, wacha nianze na mstari wa 24, "Kwa hiyo Mungu aliwaacha katika tamaa za mioyo yao wafuate uchafu, hata wakaharibu miili yao wao kwa wao. Wakaibadili kweli ya Mungu kuwa uongo; wakaabudu na kuitumikia, wakaviumba vitu badala ya Muumba anayesifiwa milele. Amina. Kwa sababu hiyo, Mungu aliwaacha wafuate tamaa za aibu; hata wanawake wao walibadilisha mahusiano yao ya asili na yale yasiyo ya asili. Vivyo hivyo wanaume nao waliacha mahusiano ya asili na wanawake wakawakiana tamaa wao kwa wao. Wanaume walifanya matendo ya aibu na wanaume wengine, wakapata ndani yao wenyewe adhabu iliyostahili kwa upotevu wao."

Kwa hivyo hapa una tabia zinazoelezewa kuwa za dhambi. Mungu anawaacha.

Zaidi ya hayo, "kama vile hawakuona inafaa kudumisha ujuzi wa Mungu." Kwa hivyo kwa sababu walijaribu kumtoa Mungu kwenye picha, Mungu aliwaacha kwenye akili potofu na sasa itaangamia. Na anasema, akili potofu ni nini? Ili wafanye yasiyopaswa kufanywa. Wamejaa kila aina ya uovu. Sasa anapitia orodha hapa ya uovu, uchoyo, na uovu. Wamejaa wivu, mauaji, ugomvi, udanganyifu, na uovu. Wao ni wasengenyaji. Angalia, wasengenyaji wako katika orodha hii ya dhambi hizi. "Wao ni wasengenyaji, wachongezi, Mungu, wachukiaji, wafidhuli, wenye kiburi, wenye majivuno. Hubuni njia za kutenda uovu. Hawatii wazazi wao. Hawana ufahamu, hawana uaminifu, hawana upendo, hawana huruma. Ingawa wanajua amri ya haki ya Mungu kwamba wale wanaofanya mambo kama hayo wanastahili kifo. Hawaendelei tu kufanya mambo haya, bali pia wanawakubali wale wanaoyatenda." Kwa hivyo hiyo ni shutuma kubwa pale ambapo Mungu anatoa aina ya, orodha ya fadhila na katika sehemu zingine. Hapa kuna orodha ya maovu na inashuka na kuelezea aina hizo kuhusu tabia.

Je, sisi ni bora kuliko wao? Hili linajitokeza. Unasema, vema, unabisha hili kwa nguvu sana. "Je, sisi ni bora kuliko wao?" Na jibu ni, hapana. Sisi sote ni wenye dhambi. Hilo ndilo wazo la Paulo katika sura ya tatu. "Wote wamefanya dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu. Wote wamefanya dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu." Hili linaibua mambo muhimu sana. Mungu, katika sura ya pili, mstari wa nne, kuna mstari mzuri hapa unaosema hivi katika Warumi 2:4. Na unasema, "au unadharau wingi wa wema wake na uvumilivu wake na uvumilivu wake, bila kutambua kwamba wema wake." Kusudi la wema wake ni lipi? Wema wa Mungu unakusudiwa kukuongoza kwenye toba. Neema ya Mungu na rehema zake hazipo ili kukuruhusu kuendelea kuingia katika dhambi zaidi ukisema, "Mungu atanisamehe." Hapana, rehema ya Mungu na wema wake vimejengwa hapo kusema, Mungu ananipenda kiasi gani? Na ninahitaji kutubu dhambi yangu? Kwa hivyo wema wa Mungu unapaswa kutuongoza kwenye toba.

Ugumu wa kisasa wa kuelewa hasira na ghadhabu ya Mungu, ambao umetaja hapa kwamba ghadhabu ya Mungu katika Warumi 1:18 "ghadhabu ya Mungu inadhihirishwa kutoka mbinguni dhidi ya uasi wote na uovu wa watu wanaoizua kweli kwa uovu wao."

Na kisha inazungumzia katika sura ya 2:5, aina hiyo hiyo ya wazo, "lakini kwa sababu ya ukaidi wako na moyo wako usiotubu, unajiwekea ghadhabu kwa siku ya ghadhabu ya Mungu. Wakati hukumu yake ya haki itakapofunuliwa, Mungu atamlipa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake. Mungu atamlipa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake."

Anachosema ni kwamba maamuzi yako ni muhimu. Kutakuwa na hesabu ya maamuzi uliyofanya.

Mataifa ni wenye dhambi na kuna ond chini ambapo Mungu huwaacha watii matakwa yao wenyewe katika ond hii inayoshuka. Kwa hivyo Wayahudi, kisha anaendelea karibu na Wayahudi na kusema, sawa, Mataifa ni wenye dhambi na Wayahudi wote wanapiga makofi. Ndiyo, Mataifa ni wenye dhambi na wanashuka chini katika maovu haya yote na mambo mengine.

Kisha Paulo anapiga kelele, Wayahudi ni wenye dhambi na anasema, kwa nini Wayahudi ni wenye dhambi? Kwa sababu Wayahudi wanajua sheria, lakini hawashiki sheria. Kwa hivyo anasema, kimsingi ninyi ni wanafiki. Katika sura ya pili mstari wa ishirini na moja na unaofuata unasema, "basi wewe unayewafundisha wengine hujifundishi mwenyewe. Wewe unayehubiri dhidi ya wizi. Je, unaiba?" Na kwa hivyo Paulo anamshtaki hapa kwa unafiki. Wanawaambia watu wasiibe, lakini wanaifanya wenyewe. Kwa hivyo kuna mabadiliko ya msisitizo.

Kwa hivyo, Warumi 3:20 "Kwa hivyo hakuna mtu atakayehesabiwa haki mbele za Mungu kwa kuifuata sheria, bali kwa njia ya sheria tunapata ufahamu wa dhambi." Kazi ya sheria ya Agano la Kale ni nini? Kinachotokea ni kwamba Wayahudi walichukua sheria na kugeuza utendaji wake. Mungu aliwapa sheria ili kuonyesha kwamba walikuwa wenye dhambi. Kwa hivyo ikiwa wangepitia sheria, sheria ingeonyesha kwamba wao ni wenye dhambi. Badala yake walichukua sheria na kuitumia kuonyesha jinsi walivyokuwa wenye haki. Kwa hivyo unaona jinsi ilivyobadilika hapo? Mungu alitoa sheria ili kufichua dhambi yao, na badala ya hilo, walichukua sheria na kuifanya kwa aina ya kiburi, kwa njia ya kiburi ya kutangaza haki yao wenyewe kwa sababu "waliishika sheria."

Yesu atapita katika hilo na kusema, subiri, subiri. Ukiwa umeweka hasira moyoni mwako kwa mtu, tayari umeshafanya mauaji, na Yesu anachukua sheria, anaiingiza moyoni ili kuwaonyesha kwamba wao ni wenye dhambi. Na ingawa sheria inafichua dhambi, sheria haikukusudiwa kamwe kuonyesha watu walikuwa wenye haki. Sheria ilikusudiwa kuonyesha watu walikuwa wenye dhambi.

J. Mandhari katika Warumi: Upotovu Kamili [1:05:08-1:14:32]

Sasa baadhi ya mada katika Warumi. Mada ya kwanza ninayotaka kuzungumzia ni kuhusu hamartiolojia hii ni upotovu kamili. Na kwa hivyo tutafanya kazi na baadhi ya dhana hizi. Hizi ni dhana za kitheolojia. Na ya kwanza ni upotovu kamili. Sasa, lazima niwe mkweli kwako, sipendi neno upotovu kamili. Nilifunzwa katika kile ambacho kingeweza kuzingatiwa kama duru zilizorekebishwa kwa njia fulani upotovu kamili ulikuwa mkubwa. Sipendi neno hili "jumla" na aina hiyo yote ya kitu. Kwa hivyo ingawa ninakubali kwamba wanadamu wamepotoka, hamartiolojia ni somo la dhambi na ndivyo inavyotufanyia na jinsi wokovu unavyotuweka huru kutokana na hili.

Lakini hii ndiyo njia ninayochagua kutazama upotovu. Ninachagua, watu huingia katika upotovu huu kamili kisha hutazama darasani na kusema, "Ah, wanafunzi hawa wote wamepotoka kabisa." Na wanaanza kuona, unaona dhambi kila mahali. Ninachosema ni jinsi ninavyoiangalia ni ninapozungumzia upotovu kamili, ninajiangalia mwenyewe. Kwa maneno mengine, ninatambua jinsi akili yangu ilivyopotoka, ili ninaposafiri kwenye gari leo, na ninafikiria kwa nini nilifikiria mawazo hayo. Kwa nini nilisema mambo ya aina hiyo? Ninafikiria kuhusu upotovu wangu mwenyewe. Kwa hivyo ninapofikiria kuhusu upotovu kamili, ninaangalia ndani. Ninapowatazama wengine nje, ninawaangalia kama wameumbwa kwa mfano wa Mungu. Hilo ni jambo kubwa katika Agano la Kale kwamba watu wameumbwa kwa mfano wa Mungu. Je, unaweza kuona utukufu wa Mungu ukionyeshwa katika mtu huyu maskini ambaye anaweza kuhusika, mambo ya kila aina?

Nimefanya kazi miaka 10 gerezani. Nimewajua watu ambao ni wabakaji na wanyanyasaji watoto na mambo ya kila aina. Unaona, unaweza kuona utukufu wa Mungu

ndani ya watu hawa? Kwa hivyo mimi huchagua kuwaona watu wengine kama walioumbwa kama sanamu ya Mungu. Hata hivyo, mimi hutumia upotovu wote kwangu.

Sipendi neno "kamili." Ningesema, upotovu. Sote ni wenye dhambi, hilo ni hakika. Kwa hivyo shida ya upotovu kamili ni nini? Sura ya tatu mstari wa tisa Paulo anasema katika Warumi 3:9, "hakuna mwenye haki, hata mmoja. Hakuna anayeelewa. Hakuna anayemtafuta Mungu." Sasa, hiyo ni kauli ya kuvutia sana: "Hakuna anayemtafuta Mungu." Nimekuwa katika mikutano mingi ambapo watu huamka wakisema nitamtumikia Mungu maisha yangu yote. Paulo anasema, hakuna anayemtafuta Mungu. Hilo linapaswa kutuongoza kwenye unyenyekevu kidogo. Hakuna anayemtafuta Mungu. Kwa hivyo "hakuna mtu atakayehesabiwa haki mbele zake kwa kuifuata sheria, bali kupitia sheria, tunakuwa na ufahamu wa dhambi. Wote wamefanya dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu." Warumi 3:23 "Wote wamefanya dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu." Wema mkubwa wa wema wa kibinadamu kuakisi utukufu wa Mungu. Sote tumepungukiwa na hilo na lakini hiyo ndiyo hatima yetu. "Hatima kuu ya mwanadamu ni ipi?" Tena, kutokana na historia yangu na Ukiri wa Westminster, "Hatima kuu ya mwanadamu ni ipi?" ni kauli nzuri. Wanatoka katika Wakorintho. Wakorintho wa Kwanza, "Hatima kuu ya mwanadamu ni kumtukuza Mungu na kumfurahia milele." Hatima kuu ya watu ni kumtukuza Mungu na kumfurahia milele. Hiyo ni kauli nzuri hapo. Kwa hivyo dhambi hufanya kazi kwa njia nyingine kuliko kupungukiwa na utukufu wa Mungu.

Mataifa ni wenye dhambi na Warumi sura ya kwanza na Wayahudi ni wenye dhambi, katika Warumi 2. Kwa hivyo unapata aina hii ya tofauti kati ya dhambi na neema kati ya sheria na matendo, kati ya mwili na roho. Sasa, mtu anawezaje kuhama kutoka, nisemeje, hali ya dhambi hadi hali ambapo ni wenye haki mbele za Mungu? Kimsingi ni kupitia toba na imani. Unatubu dhambi zako na unamgeukia Mungu. Wazo la toba linamaanisha kugeuka. Katika manabii hilo ni moja ya maneno makubwa ambayo hasa katika Yeremia na manabii wengine, neno ni "shub" kugeuka. Metanew kugeuka. Kwa hivyo toba ni kugeuka kutoka kwa dhambi na kumgeukia Mungu.

Nadhani kwangu mimi, mojawapo ya mifano ya kawaida ninapofikiria kuhusu toba, nilikuwa gerezani. Ilikuwa gereza lenye ulinzi wa hali ya juu huko Indiana, Jiji la Michigan, Indiana. Mmoja wa wanafunzi niliowafundisha hapo alikuwa jamaa aliyeitwa Probo au tutamwita tu Probo. Kila mtu alimwita. Probo alikuwa mtu wa kawaida. Alikuwa mtu wa baiskeli. Mtu mkubwa, mkubwa, mkubwa, mwenye nguvu kama mtu wa ng'ombe. Alikuwa na tatoo kwenye kila inchi ya mwili wake. Sijui, sikuona kila inchi ya mwili wake, lakini kila kitu ambacho ungeweza kuona, kulikuwa na tatoo hapo. Kwa hivyo Probo alikuwa darasani. Nilikuwa nikimfundisha Biblia kwa Probo. Angejaribu kila wakati kunipinga na kunionyesha kuwa Biblia si sahihi. Alikuwa mtu asiyeamini. Namaanisha kwa fadhili alienda na kuchukua njia za asili za Wamarekani. Kwa hivyo Probo, alikuwa daktari wa mifugo wa Vietnam. Acha nikuambie hadithi kidogo ili uelewe hili. Kwa hivyo tungekutana darasani. Tulikuwa na umri sawa. Nadhani labda ana umri wa miaka miwili au mitatu zaidi. Kwa hivyo angenijia na tungebishana kuhusu Maandiko na kurudiana na mazungumzo, nadhani ndivyo tunganese, kujadili mambo. Kwa hivyo, lakini ilikuwa ni ugomvi mkubwa. Alikuwa mtu mwerevu sana.

Alirudi kutoka Vietnam. Katika siku za Vietnam kulikuwa na kitu kinachoitwa eneo lisilo na kijeshi la DMZ. Kimsingi wangemwacha nyuma ya DMZ. Alifunzwa na jeshi kuua watu, lakini hawakumruhusu kuwa na bunduki kwa sababu kama angekuwa na bunduki angepiga risasi na wangeweza kusikia sauti na kisha wangejua wamemwacha upande wa pili wa DMZ. Kwa hivyo, kwa maneno mengine, yuko katika eneo ambalo hatakiwi kuwa. Nao wakampa kisu mikononi mwake na kimsingi wakasema, nenda huko ukaue watu na ufanye jambo lako. Unajua. Kwa hivyo walimfundisha na kumweka huko. Yeye ni kama mtu wa vikosi maalum na wanawaangusha msituni. Kisha akafanya jambo lake. Aliua watu wengi huko Vietnam.

Alirudi Amerika aliporudi Amerika, walimwekea kila aina ya vyuma. Alikuwa shujaa mkubwa wa vita. Alikuwa shujaa vitani. Alikuwa kwenye baa usiku mmoja na hii ni Amerika sasa amerudi kwenye ufuo wa Amerika. Yuko kwenye baa na watu wawili kwenye baa walimrukia. Kwa hivyo ghafla wanaanza kupigana. Probo bila kufikiria.

Anajua , nisemeje anapokuwa kwenye mapigano, anajua la kufanya. Na kwa hivyo ghafla akasema kitu kinachofuata anachokumbuka ni kwamba kuna watu wawili waliokufa karibu naye pande zote mbili. Kwa hivyo najua yuko wapi, alifanya tu mambo yake na wham bam, aliwaua hawa watu wawili papo hapo. Tena, alikuwa amefunzwa, alikuwa amefanya hivi mara nyingi. Kwa hivyo walimtia gerezani kwa maisha yake yote. Alitoka nje kabla tu ya kufariki. Alikufa.

Probo alikuwa darasani siku moja na tunazungumzia jambo hili na dhambi na akasema, Nina majuto sana. Kulikuwa na, na ungeweza kuona kwamba, uzito na toba, hitaji la toba kwa ajili ya kuuu, Na ilimlemea sana rohoni kwa sababu alikuwa mpole sana ndani. Alikuwa mtu mgumu nje. Hakuna mtu gerezani ambaye angefanya fujo. Kila mtu alijua angeweza kufanya nini na kila mtu alikuwa kama, jiepuse na jamaa au mtu huyo ambaye unaweza kuuuwa kwa sababu alikuwa shujaa sana. Lakini alipokuwa akitaafakari, nilidhani alikuwa akizungumzia kuhusu watu wawili aliowaua kwenye baa lakini kisha akanirekebisha, akasema hapana. Alisema, ndio kwa wale watu wawili kwenye baa, lakini alisema watu wote niliowaua huko Vietnam. Alisema, nahisi tu, na ilikuwa nzito kwake. Mimi, ninaposema ni kwamba hiyo ilikuwa toba ya kweli. Namaanisha ilikuwa karibu mtu huyu mkubwa, mgumu karibu analia anapotafakari alichofanya katika muktadha wa kazi na akatamani asingefanya hivyo. Kwa hivyo toba ni jambo kubwa sana na tunahitaji toba. Lakini ili utubu, una hitaji. Unapaswa kujua kwamba kitu ni dhambi kukibadilisha. Kwa hivyo wote wametenda dhambi.

Jambo kuu ni njia mpya ya kutazama kitabu cha Warumi ambayo ninapaswa kuizungumzia, kuna aina fulani ya Paulo mpya. Ni njia mpya ya kutazama Warumi. Haiangalii sana kama, unajua, neema, dhambi na neema na sheria na neema, aina hiyo ya kitu. Lakini badala yake inaonekana zaidi ya hitaji na utoshelevu wa kibinadamu kwamba kitabu cha Warumi kinaelezea harakati zaidi ya Uyahudi. Hatua moja kutoka kwa Uyahudi. Basi kinachoshindana nacho ni: Wayahudi na Mataifa wanakusanyikaje? Na ili Wayahudi wawe na alama hizi zote za kikabila, tohara, kula vyakula vya aina fulani za mahitaji ya kitamaduni. Kitabu cha Warumi kinajaribu kusema jinsi Wayahudi na

Mataifa wanavyokusanyika pamoja na jinsi alama hizi za kikabila zinavyoondolewa. Unaondoaje dhambi?

Jambo la msingi hapa ni kutubu. Ungama. "Tukiziungama dhambi zetu, Yeye ni mwaminifu na wa haki hata atusamehe dhambi zetu na kutusafisha na udhalimu wote." Na kwa hivyo unapata kauli hii hapa pamoja na ungamu la dhambi. Sasa kimsingi ungamu la dhambi husababisha msamaha. Tunachofanya mara nyingi ni kukana, kwanza kabisa, tunakataa dhambi kwamba tulifanya hivyo. Tunaficha, tunaificha ndani yetu wenyewe. Tunajihesabia haki na kusema, kweli, haikuwa mbaya sana. Haikuwa mbaya sana. Tunaenda hivyo. Kwa hivyo hii, ni tatizo kubwa.

K. Mandhari katika Warumi: Sola Fidei [1:14:32-1:21:01]

Tunakubali. Tunakubali. Tutasema tu kwamba mimi ni nani. Mimi ni mwenye dhambi tu. Na hiyo ni sawa. Ninatetea, tunatetea. Tunatetea hilo. Sasa Sola fidei. Unataka kuzungumzia hili? Fidei ya jua hapa. Mtu anakujaje kumjua Kristo? Hii ni kupitia wokovu. Acha nihakikishe tu ninaelewa hili. Itabidi nisome haya kutoka kwenye skrini hapa. Sola fidei Ni kwa imani pekee, kwa imani pekee. Je, hili ni jambo ambalo Luther aliliumba? Jibu ni, hapana. Kwa kweli, tukienda sehemu kama Warumi 5:1 inasema, "kwa hivyo, kwa kuwa tumehesabiwa haki," tunahesabiwaje haki? Tunafanywaje kuwa wenye haki? Tunafanywa kuwa wenye haki kupitia imani. "Tuna amani na Mungu kwa njia ya Bwana wetu Yesu Kristo."

Warumi 10:8-9. Hiki ni kifungu kizuri. Nakumbuka wazazi wangu walinifanya nikikariri hili nilipokuwa mdogo. Kinasema nini? "Neno liko karibu nawe, nalo liko kinywani mwako na moyoni mwako. Na hilo ndilo neno la imani tunalohubiri. Ukitangaza," hii kama inavyoelezea injili sasa, "ukitangaza kwa kinywa chako kwamba Yesu ni Bwana, na kuamini moyoni mwako kwamba Mungu alimfufua kutoka kwa wafu." Kwa hivyo moja ya mambo ambayo tunapaswa kuamini kwamba Yesu ni Bwana, Yesu ni Mfalme. Yeye ni Bwana. "Nasi tunaamini moyoni mwetu kwamba Mungu alimfufua kutoka kwa wafu," kifo, kuzikwa, na kufufuka kwa Kristo, "Utaokolewa." Acha nisome hilo tena. Mstari huu una nguvu. "Ukitangaza kwa kinywa chako, Yesu ni

Bwana, na kuamini moyoni mwako kwamba Mungu alimfufua kutoka kwa wafu, utaokolewa. Kwa maana ni kwa moyo unaamini na kuhesabiwa haki, na kwa kinywa unakiri imani yako na kuokolewa." Mstari mzuri hapo.

Watu waliokolewa kwa imani. Sasa unasema, vipi kuhusu jambo la imani? Unasema, subiri kidogo Lakini ukienda kwenye kitabu cha Yakobo. Nilikuwa katika kanisa hili halisi, aina ya kanisa lililorekebishwa sana, kwa muda. Nami nilileta hili kwa mistari hii ili tu kuinua fimbo katika kanisa hilo linalosema, "Ewe mtu mpumbavu. Unataka ushahidi kwamba imani bila matendo haina maana?" Imani bila maana haina maana, anasema. "Je, baba yetu Ibrahimu hakuhesabiwa kuwa mwenye haki kwa matendo yake?" Sasa, Paulo anasema, "Ibrahimu alimwamini Mungu na ikahesabiwa kwake kuwa haki," akinukuu Mwanzo 15, Yakobo anasema, "hakuwa baba yetu. Ibrahimu alihesabiwa kuwa mwenye haki kwa matendo yake alipomtoa mwanawe Isaka juu ya madhabahu" - Mwanzo 22, Ibrahimu alipomtoa Isaka. Kwa hivyo hii ni na kisha chini kidogo, "unaona kwamba imani yake na matendo yake vilifanya kazi pamoja na imani yake ilikamilishwa kwa matendo yake." Na kisha kwenda chini. "Unaona kwamba mtu huhesabiwa kuwa mwenye haki kwa matendo yake, si kwa imani pekee." Hii ni sura ya Yakobo 2:24, "unaona kwamba mtu huhesabiwa kuwa mwadilifu kwa matendo yake, si kwa imani pekee." Kwa hivyo nadhani unapaswa kuwa mwangalifu na imani hii pekee. Yakobo anasema ni imani na hufanya kazi pamoja.

Na kwa hivyo kuna njia unazopaswa kufanya kazi katika eneo hili. Kuna mvutano kati ya Yakobo na baadhi ya nyaraka za Paulo. Hata Luther alikuwa na shida na kitabu cha Yakobo. Luther alisema Yakobo alikuwa "waraka sahihi" na alikuwa akipuuza baadhi ya ujumbe wa Yakobo kwa sababu Luther alikuwa akisisitiza wokovu kwa imani. Ilikuwa ni kwamba alikuwa akifufua wazo hilo na Yakobo anasema, ni imani na matendo. Kama, kwa njia, rudi kwenye kitabu cha Mathayo 25 mfano wa kondoo na mbuzi. Kondoo na mbuzi wametenganishwa. Kwa nini niwaruhusu kondoo kuingia katika ufalme wangu? Nilikuwa gerezani na mlikuja kunitembelea. Nilikuwa na kiu na mkanipa kitu cha kunywa. Ndivyo walivyofanya.

Mathayo 7, hili ni jambo la kuvutia. Mathayo 7:7 na tulipitia hili tulipokuwa katika kitabu cha Mathayo. Inasema hivi, "Ombeni nanyi mtapewa. Tafuteni nanyi mtapata kubisha nanyi mtafunguliwa. Nimepoteza marejeleo hapa. Ndiyo, hayo hapo. Mstari wa 21 Samahani. Ni mstari wa 7:21 Mathayo 7:21 inasema, "Si kila mtu aniambiaye, Bwana, Bwana, atakayeingia katika ufalme wa mbinguni." "Si kila mtu asemaye, Bwana, Bwana, atakayeingia katika ufalme wa mbinguni." Unaingiaje katika ufalme wa mbinguni, "ila ni yule tu afanyaye mapenzi ya Baba aliye mbinguni." Kwa hivyo mtu anaingiaje katika ufalme wa mbinguni? "Si kila mtu asemaye, Bwana, Bwana, atakayeingia katika ufalme wa mbinguni, bali ni yeye afanyaye mapenzi ya Baba yangu aliye mbinguni." Kwa hivyo unapata msisitizo huu. Ni kitu kimoja katika sura ya 12. Mwishoni mwa sura ya 12 wanamwambia Yesu kwamba atafanya mifano. Wanasema mama yako na ndugu zako wako nje kisha wanawaelekeza wanafunzi wake hii ni sura ya 12:49 Mathayo, Mathayo 12:49 "Akawaambia wanafunzi wake, hawa hapa mama yangu na ndugu zangu kwa yeyote yule." Kristo ni nani, mama na ndugu. Unataka kuwa Kristo ndugu? Unafanyaje hivyo? Unasema, vema, kwa imani tu. Hapana, hivi ndivyo Mathayo anavyosema kweli. Anasema, "kwa maana yeyote anayefanya mapenzi ya Baba yangu aliye mbinguni ndiye ndugu yangu na dada yangu na mama yangu." "Yeyote anayefanya mapenzi ya Baba yangu aliye mbinguni".

Kwa hivyo hizo ni hoja muhimu. Kwa hivyo ni kama imani na hufanya kazi pamoja na lazima ufanye kazi. Sasa matendo hayamaanishi kwamba unaweza kujivunia chochote. Ni kwa neema kwa neema pekee. Lakini imani bila matendo imekufa. Imani bila matendo imekufa.

Kwa hivyo ndiyo maana ni kwa masharti. Kwa hivyo upotovu kamili, hapana. Upotovu, ndiyo. Kamili, hapana. Hata, watu wabaya wanaweza kufanya mambo mema. Kwa hivyo Sola fidei, ndiyo, ni kwa imani na kwa imani pekee. Lakini kuna kipengele kingine cha imani bila matendo kimekufa.

L. Warumi: Masharti ya Soteriolojia [mwisho wa 1:21:01-1:30:58]

Sasa sehemu hii ya mwisho hapa, tutaipitia tu. Haya ni maneno yanayotumika kwa

kile kinachoitwa soteriolojia. Soteriolojia ni nini? Soteriolojia ni kitabu cha Warumi. Ni somo la wokovu. Yesu alipokufa kwa ajili ya dhambi zetu, kuna aina zote za vipengele tofauti vya dhambi. Dhambi si dhana rahisi ya umoja. Ni jambo rahisi tu - nilitenda dhambi. Dhambi huathiri mambo kwa njia tofauti. Kwa hivyo wokovu basi unapaswa kushughulikia matokeo na vipengele vyote tofauti vya dhambi. Kwa hivyo istilahi hii ya soteriolojia inatuonyesha njia tofauti ambazo Yesu ametuokoa . Kwa hivyo ni jambo zuri sana. Soteriolojia inatuonyesha njia nyingi na vipengele vingi vya Yesu kutupatia wokovu.

Kuhesabiwa Haki. Hili ni jambo moja: kuhesabiwa haki. Maana yake ni kwamba tumesoma hivi punde katika Warumi 5:1 kwamba tunahesabiwa haki, tunahesabiwa haki kwa imani na hii ina maana kwamba tunatangazwa kuwa wenye haki. Tunatangazwa kuwa wenye haki. Kuna vifungu vingine vinavyozungumzia kuhusu haki inayohesabiwa kwetu. Tunafanywa kuwa wenye haki. Mungu huchukua haki ya Kristo na kuiweka juu yetu. "Kwa hivyo, kwa kuwa tumehesabiwa haki kwa imani, tuna amani na Mungu kwa njia ya Bwana wetu Yesu Kristo." Ni neno la kisheria. Kuhesabiwa haki ni neno la kisheria. Ni kama uko mbele ya hakimumu na hakimumu anakutangaza kuwa mwenye haki. Haijalishi. Ukishamaliza kesi yako ya mahakamani, umetangazwa kuwa mwenye haki. Imekwisha. Umeipata. Kwa hivyo hii ni kuhesabiwa haki ambapo tunatangazwa kuwa wenye haki na ni neno la kisheria.

Neno lingine lisilo la kisheria la soteriolojia ni neno "kuzaliwa upya." Kuzaliwa upya kunahusiana na kufufuka. Au kama ilivyo katika Yohana 3 ambapo unapaswa "kuzaliwa mara ya pili." Ni pale unapofufuka, umekufa katika makosa na dhambi zako lakini sasa katika Kristo umezaliwa upya. Umefufuka katika Kristo. Kwa hivyo maneno hayo ni maneno machache ya soteriolojia.

Hapa kuna ukombozi mmoja. Maana ya ukombozi ni kwamba mmenunuliwa tena, Mmenunuliwa sasa kama mlivyokombolewa. Labda nyote mnafikiria Ukombozi wa Shawshank. Lakini, na hilo si baya, lakini ni wazo tu la kurudishwa. Mmenunuliwa kwa bei. Bei ya dhambi zenu ambayo mlirudishwa ilikuwa nini? Bei iliyonunuliwa ilikuwa

damu ya Yesu Kristo. Damu ya Yesu Kristo inatusafisha dhambi zetu. Damu ya Yesu Kristo ilikuwa jinsi mlivyonunuliwa kwa bei, kifo cha Kristo. Kwa hivyo ukombozi una wazo kwamba tulikuwa watumwa na chini ya dhambi na sasa tumenunuliwa tena. Tumekombolewa na kununuliwa tena kwa damu ya thamani ya Yesu Kristo. Kwa hivyo hiyo ndiyo dhana ya ukombozi.

Upatanisho: Upatanisho ni wazo linalofanya kazi na wazo la hatia na aibu. Kwa maneno mengine, mtu anapotenda dhambi, na wakati mwingine huenda umefanya hivi na wazazi wako. Nakumbuka niliwaambia hadithi hii hapo awali, niliporusha jiwe kupitia dirisha la jirani yangu kwa dau, Mtoto huyu alinibeti singeweza kulirusha kupitia dirisha la ghorofa ya tatu. Nilirusha jiwe kupitia dirisha la mtu na nilijua basi baba yangu angenikasirikia sana atakapofika nyumbani nami nikaibika. Niliaibika na niliogopa sana. Kwa hivyo nilikwenda kujificha. Kwa hivyo ni kama Mwanzo 3 wakati Adamu na Hawa wako bustanini na wakamtenda Mungu dhambi. Kisha anaingia bustanini, wanamwogopa. Sasa na wanajificha kwenye vichaka. "Uko wapi Adamu?" Naam, tunajificha kwenye vichaka ikiwa wangeweza kumkimbia. Kwa hivyo wazo hili la aibu na kisha hitaji la kujifunika. Najua nilipopiga jiwe hilo kupitia dirisha, niliruka kitandani mwangu baba yangu aliporudi nyumbani na kuvuta vifuniko juu ya kichwa changu, akijaribu kujificha. Kwa hivyo aibu na hitaji la kifuniko. Kwa hivyo unacho ni kifuniko. Kifuniko ni nani? Kifuniko ni Yesu Kristo Ili Yesu Kristo awe kama mwana-kondoo. "Sisi sote kama kondoo tumepotea. Tumegeuza kila mtu njia yake mwenyewe na Bwana ameweza juu yake uovu wetu sote." Na kwa hivyo Kristo anakuwa upatanisho wa mbadala. Aibu yetu na kwamba wazo la aibu kutokana na dhambi limeondolewa na kuwekwa juu ya Kristo. Kwa hivyo Kristo ndiye anayevumilia aibu na aibu kwa niaba yetu msalabani. Yule aliyechukua aibu na aibu kwa niaba yetu.

Kwa njia, kusulubiwa pia. Mara nyingi kila mtu huzingatia kifo cha Kristo na ukatili wa kupigwa na kutundikwa kwenye mti. Lakini mara nyingi nitakuambia, tunakosa wazo la aibu. Sehemu ya kusulubiwa kwa Warumi ilikuwa ni kumfedhehesha mtu. Na hivyo aibu hiyo imetoa kifuniko na hiyo ndiyo inayoitwa upatanisho.

Upatanisho: tulizungumzia hili mapema. Mungu ana hasira dhidi ya dhambi. Kwa hivyo Mungu ana hasira dhidi ya dhambi. Nadhani kama umewahi kufanya jambo na wazazi wako wakakasirika. Je, umewahi kufanya dhambi? Umefanya jambo, umeiba kitu, umewadanganya wazazi wako au kitu kama hicho. Wazazi wako walikukamata. Wazazi wako wakati mwingine watakasirika na wakati mwingine sisi tutakasirika. Hasira ni jibu la ukosefu wa haki.

Sasa kuna hasira nzuri na kuna hasira mbaya. Lazima uwe mwangalifu. Hasira zote si mbaya. Wakati mwingine ni vizuri kukasirika Paulo anasema, "kasirika na usitende dhambi," Kwa hivyo upatanisho ni kutuliza ghadhabu ya Mungu,. Ghadhabu ya Mungu lazima ipatanishwe. Kwa mfano, mimi hutumia mfano wa kawaida na mke wangu. Nikisema/kufanya jambo ambalo ni la kijinga sana asubuhi, tuseme niliamka, niliweka ketchup kwenye mayai yangu au kitu kama hicho na nilikuwa na ketchup mikononi mwangu. Kisha nilienda kwenye mlango wa jokofu na nikaweka ketchup kwenye mlango wa jokofu. Ninaiacha hapo badala ya kuifuta. Ninaiacha hapo na mke wangu anaamka na kuna ketchup mlangoni au kwenye mpini. Haangalii, anaishika. Sasa ana ketchup mkononi mwake na amekunywa. Sikuisafisha au kitu kama hicho. Kuna mambo mengine mengi, bila shaka katika ndoa. Kwa hivyo sasa najua ananikasirikia. Ninawezaje kutuliza hasira yake. Labda huenda dukani labda naenda dukani na kumnunulia maua na mimi hupeleka maua nyumbani ili kutuliza hasira yake. Ninapowaambia wanafunzi wangu kwamba jambo la maua hufanya kazi mara mbili au tatu tu na kisha lazima ufanye kitu kingine. Ninapendekeza chokoleti baada ya maua, lakini huwezi kufanya chokoleti wakati wote pia. Hizo ni nzuri kwa mara mbili au tatu tu. Kwa hivyo lazima uendelee kubadilisha mambo ya jinsi utakavyomtuliza. Lakini sipaswi kupuuzwa hilo kwa Mungu.

Mungu hukasirika na hivyo anahitaji kulipwa. Hasira inahitaji kulipwa. Inalipwa kupitia Yesu Kristo. Upatanisho unahusiana na ghadhabu ya Mungu na kutuliza ghadhabu ya Mungu.

Fidia inahusiana na utakaso. Fidya inapaswa kufanya utakaso kwa sababu dhambi

huonwa kuwa mchafu. Dhambi huonwa kuwa mchafu na inahitaji kusafishwa. Mtu anahitaji kusafishwa. Kwa hivyo nadhani unaweza kuiona na watu wanachama ambao watafanya uhalifu mkubwa na wanaosha mikono yao wakijaribu kuosha dhambi zao. Nimekuwa katika vyumba ambapo kuna mambo ya dhambi sana yanayoendelea na ninapotoka hapo, nahisi kama ninahitaji kuoga. Ninahitaji kuiosha. Kwa hivyo fidia inazungumziwa katika 1 Yohana 2:1. Utakaso unahitajika na damu ya Yesu hutusafisha na udhalimu wote.

Upatanisho ni dhana nyingine nzuri. Dhambi hutufanya tuwe maadui wa Mungu, Dhambi hutufanya tuwe maadui na Mungu na kwa hivyo maadui wanahitaji kupatanishwa. Wanahitaji kuunganishwa tena. Kwa hivyo sehemu ya kile kinachofanya hivi ni kwamba sisi ni maadui wa Mungu. Tunapotenda dhambi kupitia damu ya Kristo na kupitia ungamo, toba na imani tunapatanishwa na Mungu.

Mimi na Dkt. Darko tulikuwa na majadiliano muda mfupi uliopita kuhusu msamaha na upatanisho. Alikuwa akionyesha jinsi msamaha na upatanisho ilivyo vitu viwili tofauti. Je, inawezekana kwa mke wangu kunisamehe kwa jambo fulani lakini nisipatenishwe? Je, inawezekana kusamehewa lakini nisipatenishwe? Upatanisho unamaanisha kuwa maadui wawili sasa wanakuwa marafiki tena. Kwa hivyo mtu anaweza kusamehe lakini asipatenishwe. Kwa hivyo hii ni hatua nyingine hapa ambapo tunakuwa maadui wa Mungu. Mungu hutuunganisha kama watoto wake na kama marafiki zake.

Kuasili: ni neno lingine zuri hapa. Sasa tunaweza kuitwa watoto wa Mungu. Mungu ndiye baba yetu. Tunaweza kumwita Abba, baba au baba. Tuna baba. Sio baba ambaye tumekuwa naye duniani ambaye labda ametukatisha tamaa na ametutendea mambo mengi mabaya. Hapana, sasa tuna baba wa mbinguni anayetujua na kutupenda zaidi ya vile tunaweza hata kufikiria. Kwa hivyo tumeasili. Tunaitwa watoto wa Mungu. Kwa hivyo hii inaitwa kuasili. Tulikuwa wanachama wa, wa jumuiya ya ulimwengu huu na sasa tumeasili ili kuwa watoto wa Mungu.

Kwa hivyo haya, haya ni masharti ya wokovu na njia tofauti za kujibu dhambi.

Damu ya Yesu Kristo, kifo chake, kuzikwa na kufufuka kwake na ushiriki wetu ndani yake kupitia imani na mwaliko kupitia neema na kwa neema ya Mungu pekee. Ni jambo zuri tu. Kwa hivyo wokovu huchukua vipengele hivi vyote tofauti. Warumi wataangazia vipengele hivi tofauti vya kuwa maadui na Mungu kupatanishwa, kuhesabiwa haki, kukombolewa, kupitishwa katika Kristo na familia ya Mungu. Kwa hivyo hayo ni mambo mazuri. Wewe ni wa wapi? Wewe ni wa wapi bila kujali na hiyo ndiyo familia bora zaidi kuwamo milele. Kwa hivyo tutavunja hapo na asante kwa kushiriki kutazama video na kila la kheri kwako..

Huyu ni Dkt. Ted Hildebrandt katika mafundisho yake kuhusu historia, fasihi, na theolojia ya Agano Jipya. Hiki ni kipindi nambari 23 cha Warumi sehemu ya kwanza.